

reo[®]-rapportage

Stichting Pensioenfonds PGB - Tweede kwartaal 2019

Inhoud

Inleiding	4
Terugblik kwartaal	4
India in opkomst	4
Duurzaam bankieren in de ASEAN	5
Groenfinancieringen in Hongkong	5
Roundtable on Sustainable Palm Oil (RSPO)	5
Workforce Disclosure Initiative (WDI)	5
Overheidsbeleid	7
Engagement prioriteitsbedrijven	8
Engagement casestudies	10
Engagementprojecten	17
Engagement per onderneming - Risico: hoog	21
Engagement per onderneming - Risico: bovengemiddeld	23
Engagement per onderneming - Risico: matig	25
Engagement per onderneming - Risico: laag	28
Milestones per onderneming	31
Bijlage: Viewpoints 2019	63

Introductie

In dit verslag vindt u gedetailleerde informatie over de manier waarop wij het afgelopen kwartaal (mede) namens u ondernemingen hebben aangesproken en wat de uitkomsten zijn van ons engagement (mijlpalen).

Wij hebben het afgelopen kwartaal 266 ondernemingen aangesproken en 66 mijlpalen bereikt. Deze mijlpalen zijn doorgaans de uitkomst van engagement in eerdere kwartalen.

Terugblik kwartaal

Het hoogtepunt van het stemseizoen in de meeste markten biedt ons de kans om opkomende trends in corporate governance, milieu en maatschappij (vooral klimaatverandering) te signaleren en daar iets mee te doen. Net als vorig jaar dienden aandeelhouders talloze moties over klimaatverandering in: het effect daarvan op de langetermijnresultaten van ondernemingen staat steeds hoger op de agenda van de belegger. Wij hebben moties gesteund waarin energie- en nutsbedrijven werd gevraagd streefdoelen voor de reductie van broeikasgassen te formuleren en met plannen voor de daadwerkelijke realisatie van die streefdoelen te komen.

In de VS blijven beleggers ondanks door de toezichhouders opgeworpen hindernissen dergelijke moties in stemming brengen. Bijna twee derde van door beleggers in 2019 bij energie- en nutsbedrijven ingediende klimaatmoties werd aangevochten bij de Amerikaanse Securities and Exchange Commission. Oliereuzen **Chevron** en **ExxonMobil** hebben daar hun voordeel mee gedaan en zijn op die manier met succes aan moties ontkomen waarin werd gevraagd om de formulering van en informatieverschaffing over de vermindering van de uitstoot van broeikasgassen.

Dit stemseizoen bleef onze focus in de meeste markten gericht op de samenstelling en effectiviteit van het bestuur, met de nadruk op de diversiteit. We maken gebruik van ons recht om voor bestuurders te stemmen en hen ter verantwoording te roepen. Vooral belangrijk daarin is dat we een bestuur stimuleren om behalve evenwichtiger en diverser, ook beter het toezicht op het management uit te oefenen en dat management van advies te dienen. We blijven ons daarnaast inzetten voor effectieve middelen om het management en het bestuur aan te spreken, zowel in het stemseizoen als daarbuiten.

Teamleden zijn het afgelopen kwartaal in Thailand en Maleisië aangeschoven bij een panel over duurzaam bankieren en hebben op die reis ook met een aantal banken gesproken. Verder zijn we in India geweest voor engagement met bedrijven en in Hongkong om meer te weten te komen over duurzame financieringsinitiatieven. Ook waren we aanwezig bij de jaarlijkse bijeenkomst van twee duurzaamheidsinitiatieven waar we al geruime tijd bij betrokken zijn: de Roundtable on Sustainable Palm Oil en het Workforce Disclosure Initiative.

India in opkomst

Op reis

We hebben in het voorjaar in één week in Mumbai en Bangalore met meer dan 15 ondernemingen gesproken over uiteenlopende zaken op het gebied van milieu, maatschappij en corporate governance. De rode draad was de uitgelezen kans die deze bedrijven hebben om hun activiteiten uit te breiden. Ze kunnen inspelen op een gigantische binnenlandse markt waar het inkomen en de koopkracht van de consument naar verwachting blijven groeien. Onze inschatting van de bereidheid van bedrijven om de potentiële gevolgen van een veranderend klimaat en verschuivingen in de maatschappij voor die groei op te pakken, was over het geheel genomen positief. Wel is er nog genoeg ruimte voor verbetering.

Bedrijven als **Tata Consultancy Services (TCS)**, **HDFC Bank** en **Cipla** hebben een omvangrijk programma voor respectievelijk het stimuleren van talentwerving in heel India, het bevorderen van toegang tot financiële producten en diensten, en het aanbieden van betaalbare zorg. Die programma's zijn ontwikkeld met een maatschappelijk doel, terwijl de langetermijnstrategie daar ook baat bij heeft. We hebben genoemde bedrijven gevraagd in de toekomst te onderzoeken op welke manier het effect van dat programma kan worden gemeten.

Wij hebben het daarnaast langdurig gehad over de beheersing van de CO₂-uitstoot. Veel aangesproken ondernemingen zijn proactief bezig de energie-efficiëntie te verbeteren, terwijl ze ook willen verschuiven naar duurzame energiebronnen.

Bedrijven als **Ultratech Cement**, **Titan Company** en **Marico** zijn samenwerkingsverbanden met derden aangegaan om het aandeel van duurzame energie in de energiemix te verhogen en de energiekosten omlaag te krijgen. Wij staan achter een dergelijke strategische benadering en hebben vooral ook gevraagd om verbetering van de transparantie over het energieverbruik en de CO₂-uitstoot.

Last but not least hebben we ondernemingen aangesproken op deugdelijk ondernemingsbestuur ('corporate governance'). De nadruk lag daarbij op punten zoals de bestuurssamenstelling, diversiteit en de aanwezigheid van bestuurders bij vergaderingen. Bemoedigend vonden we de situatie bij **Jota Laboratories**, **Housing Development Finance Corporation** en **TCS**. Die hebben de afgelopen jaren belangrijke vorderingen geboekt met de vernieuwing van het bestuur en de verbetering van de diversiteit. De presentie van bestuurders blijft een aandachtspunt in het Indiase bedrijfsleven. Waar van toepassing hebben we sterk gepleit voor maatregelen die ervoor zorgen dat de bestuurders alle bestuursvergaderingen bijwonen. Dat houdt in dat de presentielijst een prominentere rol speelt in de evaluatie van het functioneren van bestuurders.

Ons plan is om in de loop van de zomer een klein aantal Viewpoints te publiceren waarin we nader ingaan op de onderwerpen die bij onze reis aan de orde zijn gekomen, onder andere toegang tot gezondheidszorg en kredietverlening, naast ook klimaatverandering en plastic.

Duurzaam bankieren in de ASEAN

Op reis

In Bangkok hebben we bij een door de centrale bank van Thailand georganiseerde conferentie over duurzaam financieren gesproken over de visie van beleggers op standaarden voor duurzaam bankieren. We hebben op diezelfde reis één-op-één gesproken met diverse banken in zowel Bangkok als Kuala Lumpur (Maleisië), waaronder **Kasikornbank** en **Siam Commercial Bank** in Bangkok en **Maybank**, **CIMB**, **AmBank** en **Public Bank** in Kuala Lumpur.

Onze gesprekspartners waren doordrongen van het belang van een krachtige beheersing van de sociale en milieurisico's bij leningen alsook van de verwachtingen van beleggers en maatschappelijke organisaties. Minstens net zo sterk was de zorg dat de invoering van krachtigere duurzaamheidsstandaarden de concurrentiepositie negatief zou kunnen beïnvloeden.

We blijven ons inzetten voor de formulering van vergaande risicobeheerkaders op het gebied van milieu en maatschappij, waaronder speciaal beleid voor sectoren met een hoge duurzaamheidsimpact (palmolie, kolengestookte elektriciteitsopwekking), naast gedetailleerdere rapportages en informatieverschaffing. Behalve dat banken hun eigen klimaatrisicopositie in de balans beheersen, spelen ze een belangrijke rol bij de mobilisering van kapitaal voor de investeringsbehoefte die samenhangt met de verschuiving naar een koolstofarme economie. Die kansen moeten ze niet mislopen. We zullen ASEAN-banken dan ook stimuleren om actiever te worden op dit gebied.

Groenfinancieringen in Hongkong

Op onderzoek

Wij hebben ons in Hongkong een week beziggehouden met diverse belangrijke initiatieven voor de bevordering van groenfinancieringen. De nadruk lag daarbij op inzicht in de beleidsrichting voor ESG-zaken en de uitwisseling met andere beleggers over het aanspreken van ondernemingen op ESG-kwesties in de regio Groot-China.

Bemoedigend vinden wij vooral ook de oprichting van de **Hong Kong Green Finance Association**, die wordt ondersteund en voorgezeten door de Hong Kong Financial Services Development Council. In ons gesprek met de vicepresident zijn we meer te weten gekomen over de gehanteerde benadering: de integratie van duurzaamheid en best practices wordt besproken met zowel beleggers als lokaal genoteerde beursondernemingen. Met het oog op de net door de beurs van Hongkong gepubliceerde conceptwijzigingen voor ESG-informatieverschaffing denken wij dat een dergelijke aanpak kan leiden tot verdere ESG-toezeggingen door beursgenoteerde ondernemingen.

We hebben daarnaast het Azië-secretariaat en onze collega-beleggers van de **Climate Action 100+** getroffen, een initiatief van beleggers dat ervoor moet zorgen dat de grootste internationale uitstoters van broeikasgassen de nodige actie ondernemen op het gebied van klimaatverandering. We hebben van gedachten gewisseld over Aziatische bedrijven. Ook is de toekomstige strategie voor de beleggersgroep uitgestippeld. De bedoeling is ons engagement met Chinese ondernemingen over de energietransitie verder te verdiepen. Na deze reis hebben we het secretariaat formeel feedback gegeven. Wij blijven ook in de toekomst een actieve bijdrage leveren. Op dit moment trekken, dan wel ondersteunen wij het engagement met een aantal Aziatische ondernemingen op de lijst van Climate Action 100+.

Roundtable on Sustainable Palm Oil (RSPO)

Samenwerking engagement

De jaarlijkse Europese rondetafelbijeenkomst van de RSPO werd dit jaar op 14 juni in Utrecht gehouden. Wij waren erbij, samen met producenten, handelaars, kleine boeren, vertegenwoordigers van de overheid, maatschappelijke organisaties, banken en andere beleggers. In de discussies kwamen diverse onderwerpen aan de orde, waaronder het met de verschillende belanghebbenden delen van de verantwoordelijkheid voor een betere implementatie van de RSPO-beginselen en maatregelen die tegemoet moeten komen aan de toenemende vraag naar duurzame palmolie. De rol van de kleine boer was een belangrijk punt bij de rondetafel. Dat is het gevolg van de nieuwe RSPO Principles & Criteria, waardoor de duurzaamheidscriteria voor certificering een stuk strenger worden. Bemoedigend aan de conferentie vonden we dat de belanghebbenden bereid zijn om te blijven aandringen op een sterkere, duurzamere sector. Ook ons baart het zorgen dat grote spelers, zoals Indofood, bij de RSPO weglopen vanwege de kritiek op de niet-duurzame praktijken. Wat ook niet helpt, is dat de consumentenbedrijven de positieve boodschap voor duurzame palmolie niet beter uitdragen.

In een aparte bijeenkomst met andere beleggers hebben we daarnaast gesproken met de CEO van de RSPO. We hebben daarin vooral ook gepleit voor de uitbreiding van het lidmaatschap van de ASEAN-banken. Sommige daarvan zijn de grootste financiers van de ontwikkeling van palmolie.

Workforce Disclosure Initiative (WDI)

Samenwerking engagement

Wij hebben op 6 juni de jaarlijkse conferentie van het WDI bijgewoond. Bij die conferentie in Londen waren zo'n 100 beleggers, ondernemingen en vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties aanwezig. Men was het eens over het belang van gestandaardiseerde en vergelijkbare gegevens over personeelskwesties. Ook aan de orde kwamen de beloning en diversiteit als essentiële onderwerpen voor personeelsmanagement en engagement. Afgevaardigden van het WDI kwamen met een aantal cijfers over geboekte vorderingen, onder andere dat het aantal beleggers binnen een jaar was verdubbeld, dat het responspercentage omhoog gaat (90 ondernemingen die in 2018 aan het WDI

rapporteerden tegen 34 in 2017) en dat de enquête 2019 naar circa 800 ondernemingen wordt gestuurd.

We hebben daarnaast als panellid gesproken over het belang van transparantie over personeelsgerelateerde aspecten. In dat panel over informatieverschaffing hebben we ook ons project over een eerlijk loon in de detailhandel geïntroduceerd. Onze verwachting is dat het WDI bij ESG-engagement belangrijker zal worden voor het 'S'-aspect ('social') in alle sectoren.

Als feedback hebben we onder andere de organisatoren gemeld dat een discussie in kleinere groepjes over specifieke 'S'-onderwerpen een diepgaandere uitwisseling kan opleveren dan zo'n panel in een grote theaterzaal. We werken daarnaast samen met het WDI aan de verdere uitbreiding van de beleggersvertegenwoordiging bij de conferentie. Andere punten zijn de speciale uitwisselingen tussen bedrijven en beleggers over onderwerpen als lonen, naast trendanalyses (over kunstmatige intelligentie (AI) en digitalisering) en de betekenis daarvan voor het personeel.

Overheidsbeleid

Maand	Onderwerp	Initiatief
mei	Britse Stewardship Code	Wij hebben onze visie gegeven op de voorgenomen herziening van de Stewardship Code door de Britse Financial Reporting Council.
juni	Belastinginformatie per land	Wij hebben een brief aan de Amerikaanse Financial Accounting Standards Board over aangescherpte belastinginformatie per land mede-ondertekend.
juni	Verschillend stemrecht	We hebben gereageerd op een consultatieronde van het Spaanse ministerie voor economische zaken. Wij zijn tegen voorstellen om speciale stemrechten toe te kennen aan loyale en geregistreerde langetermijnaandeelhouders. In onze optiek zijn dergelijke stemrechten niet erg vriendelijk voor internationale institutionele beleggers.

Engagement prioriteitsbedrijven

In onderstaande tabel vindt u een overzicht van de ondernemingen die op onze jaarlijkse prioriteitenlijst staan. Met deze ondernemingen - die het afgelopen kwartaal onderdeel vormden van uw portefeuille - hebben wij het afgelopen kwartaal contact gehad. De selectie van prioriteitsondernemingen is gebaseerd op een grondige analyse onder onze klanten, onze eigen ESG-risicoscores, eerdere engagementactiviteiten alsmede het oordeel en de expertise van ons Governance & Sustainable Investment team. Voor iedere prioriteit wordt aan het begin van het jaar vastgesteld wat de engagementsdoelstellingen zijn (zie Outlook **reo**® 2019 Engagementprojecten en Prioriteitsondernemingen). De activiteiten zijn bij die prioriteitsondernemingen intensiever dan bij bedrijven waarmee we reactief engagen. Over onze contacten met ondernemingen brengen wij verslag uit in de vorm van casestudies. Dit betreft ondernemingen die het afgelopen kwartaal in positieve danwel negatieve zijn opgevallen. Voor uitgebreide informatie over onze engagementactiviteiten verwijzen wij u graag naar de online **reo**® Partner Portal.

Naam	Sector	ESG-risicoscore	Reactie op engagement	Thema's						
				Klimaatverandering	Milieu-standaarden	Bedrijfsethiek	Mensenrechten	Arbeidsomstandigheden	Volksgezondheid	Ondernemingsbestuur
Amazon.com Inc	Duurzame consumentengoederen	Hoog	Matig	●					●	●
Anglo American PLC	Basismaterialen	Goed	Goed	●	●		●	●		
ANTA Sports Products Ltd	Duurzame consumentengoederen	Goed			●		●	●		●
AO Smith Corp	Industrie	Goed		●				●		
Bank Mandiri Persero Tbk PT	Financiële instellingen	Goed	Goed	●	●	●				●
BASF SE	Basismaterialen	Goed	Goed		●			●		●
Bayer AG	Gezondheidszorg	Goed	Voldoende			●		●	●	●
BP PLC	Energie	Goed	Goed	●						●
Chevron Corp	Energie	Goed	Voldoende	●	●		●			●
China Mengniu Dairy Co Ltd	Dagelijkse consumentengoederen	Goed	Matig							●
Chubu Electric Power Co Inc	Nutsbedrijven	Goed	Voldoende	●						●
CK Asset Holdings Ltd	Onroerend goed	Goed								●
Danske Bank A/S	Financiële instellingen	Goed	Goed			●				●
DBS Group Holdings Ltd	Financiële instellingen	Goed		●	●		●	●		●
Duke Energy Corp	Nutsbedrijven	Goed	Goed		●					
GlaxoSmithKline PLC	Gezondheidszorg	Goed	Goed	●						●
HOCHTIEF AG	Industrie	Goed		●	●		●			●
HSBC Holdings PLC	Financiële instellingen	Goed	Goed	●	●					●
ING Groep NV	Financiële instellingen	Goed	Voldoende	●	●	●				●
Intuitive Surgical Inc	Gezondheidszorg	Goed							●	
Keyence Corp	IT	Goed	Matig				●	●		●
Lear Corp	Duurzame consumentengoederen	Goed			●			●		
Mastercard Inc	IT	Goed						●		●
Mexichem SAB de CV	Basismaterialen	Goed								●
POSCO	Basismaterialen	Goed	Matig	●						
Renault SA	Duurzame consumentengoederen	Goed				●				●
Royal Dutch Shell PLC	Energie	Goed	Goed	●	●					●
SAP SE	IT	Goed	Voldoende			●		●		●
Suncor Energy Inc	Energie	Goed								●
SVB Financial Group	Financiële instellingen	Goed			●					●

Reactie op engagement:

Goed: bereid tot dialoog en doorvoeren van aanbevelingen.

Voldoende: beschikbaar voor discussie, maar minder bereid tot doorvoeren van aanbevelingen.

Matig: geen reactie of niet bereid om dialoog aan te gaan.

Blanco: engagement net gestart of in afwachting van reactie

ESG-risicoscore:

blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

Laag

Matig

Bovengemiddeld

Hoog

Engagement prioriteitsbedrijven

Naam	Sector	ESG-risicoscore	Reactie op engagement	Thema's						
				Klimaatverandering	Milieu-standaarden	Bedrijfsethiek	Mensenrechten	Arbeidsomstandigheden	Volksgezondheid	Ondernemingsbestuur
Tesla Inc	Duurzame consumentengoederen	Laag			●				●	●
Unilever PLC	Dagelijkse consumentengoederen	Matig								●
Universal Robina Corp	Dagelijkse consumentengoederen	Bovengemiddeld	Goed							●
Vistra Energy Corp	Nutsbedrijven	Bovengemiddeld		●						
Woongjin Coway Co Ltd	Duurzame consumentengoederen	Matig				●			●	●
XPO Logistics Inc	Industrie	Hoog	Voldoende						●	●

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

 Laag

 Matig

 Bovengemiddeld

 Hoog

Engagement casestudies

Onderneming: Amazon.com Inc

Land: VS

Sector: Duurzame consumentengoederen

Prioriteitsbedrijf: ✓

ESG-risicoscore:

Reactie op engagement: Matig

Thema: Arbeidsomstandigheden

Onderwerp: Dialoog duurzaamheidsstrategie

SDG:

8.8

13.2

Achtergrond

We spreken Amazon al sinds 2011 aan op duurzaamheid. Zo hebben we samen met andere aandeelhouders een motie ingediend waarin werd gevraagd om een verbetering van de informatieverzameling over duurzaamheid, is er geijverd voor een dialoog met het pas benoemde hoofd Sustainability en zijn er samen met andere beleggers afspraken gemaakt over de manier waarop we Amazon zover kunnen krijgen om prioriteit te geven aan en informatie te verzamelen over de strategie voor human capital management. Ondanks het feit dat de dialoog met de onderneming iets is opgevoerd, baart de naar binnen gerichte bedrijfscultuur ons zorgen. Amazon geeft mondjesmaat informatie prijs, terwijl er tegenover de trage vorderingen in de ontwikkeling van duurzaamheidsprogramma's een snel groeiende operationele voetafdruk staat. De onderneming had in 2018 meer dan 600.000 mensen in dienst. Dat is twee keer zoveel als twee jaar daarvoor. Veel van hen hebben banen die weinig verdienen en waarvoor weinig vaardigheden nodig zijn. Werk in de distributie wordt nog altijd veelal uitbesteed. Ondanks de controverses op dit gebied laat de onderneming nog altijd weinig los over personeelsmanagement.

Actie

Vorig jaar liep de dialoog vast. Amazon ging helemaal niet meer op ons engagement in. Uit onze coördinatie met andere op duurzaamheid gerichte beleggers was duidelijk dat ook die bot vingen. Dat bleek ook wel bij de jaarvergadering 2019: er stonden in totaal 11 aandeelhoudermoties op de agenda, wat wel aangeeft hoeveel zorgen de aanpak van ESG-risico's beleggers baart, alsook hoe weinig succesvol het engagement is. Slechts een paar moties werden weer ingetrokken. In de aanloop naar de jaarvergadering is het eindelijk gelukt weer met vertegenwoordigers van de onderneming in gesprek te komen. Van hen hoorden we over de duurzaamheidsstrategie en de initiatieven waaraan achter de schermen wordt gewerkt. We hebben gevraagd om een vervolgesprek met het hoofd Sustainability.

Oordeel

Hoewel er maar traag vooruitgang wordt geboekt, signaleren wij wel dat de onderneming in de tijd dat we met elkaar praten, meer over de aanwezige duurzaamheidsprogramma's los is gaan laten. Zo zijn er onlangs twee nieuwe initiatieven aangekondigd. De eerste daarvan moet leiden tot een verlaging van de CO₂-voetafdruk van het distributienetwerk met 50% in 2030 ('Shipment Zero'), terwijl AWS op een ongedefinieerd moment in de toekomst voor 100% op duurzame energie moet gaan draaien. Ook is ons recent verteld dat het lang verwachte klimaatrapport, met daarin informatie over de CO₂-voetafdruk van de hele organisatie en over het uitstootbeheer, in het vierde kwartaal van dit jaar uitkomt. Gezien het feit dat de onderneming geen groepsbrede prestatiemetingen van ESG-zaken publiceert, is dit een verbetering. Wel baart het ons nog altijd zorgen dat er in de rapportages niet of nauwelijks aandacht aan arbeidszaken wordt besteed. Dat wordt nog altijd als interne HR-aangelegenheid beschouwd in plaats van iets van strategische relevantie waarover aan de aandeelhouders moet worden gerapporteerd.

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

 Laag

 Matig

 Bovengemiddeld

 Hoog

Engagement casestudies

Onderneming: Bayer AG

Land: Duitsland

Sector: Gezondheidszorg

Prioriteitsbedrijf: ✓

ESG-risicoscore:

Reactie op engagement:
Voldoende

Thema: Volksgezondheid

Onderwerp: Motie van wantrouwen

Achtergrond

In mei 2019 ging de koers van het aandeel volledig onderuit en bereikte dit het laagste niveau in 7 jaar. Volgens een uitspraak van het Amerikaanse hof vertoonde het actieve ingrediënt in de verdelger Roundup van Monsanto ernstige gebreken en had de onderneming nagelaten tegen het vermeende kankerrisico te waarschuwen. De eisers kregen ruim \$ 2 miljard toegekend, de hoogste Amerikaanse boete voor de kankergerelateerde beschuldigingen over Roundup. Dit was nu al de derde keer dat een Amerikaanse jury zich tegen de onderneming keerde in rechtszaken over glyfosaat, dat Bayer er vorig jaar als onderdeel van de aankoop van Monsanto bij kreeg. Met die overname was \$ 63 miljard gemoeid; het was de grootste overname ooit door een Duits bedrijf gedaan. Net als bij de eerdere uitspraken zei Bayer in hoger beroep te zullen gaan. Wordt de onderneming uiteindelijk toch aansprakelijk gesteld, dan betekent dat een historische vernietiging van de waarde en reputatie voor (de aandeelhouders van) Bayer.

Actie

Wij zijn met Bayer in gesprek gegaan om erachter te komen hoe het management voorafgaand aan de overname van Monsanto de risico's voor het merk Bayer heeft geëvalueerd. De onderneming hield bij hoog en laag vol dat glyfosaat veilig was, mits op de juiste manier gebruikt. Ruim 800 wetenschappelijke studies zouden dat hebben bewezen. Bayer zei verder dat zowel de raad van bestuur als de commissarissen de risico's uitputtend hadden doorgesproken en zich keurig hadden gehouden aan de wettelijke scope van het due diligence-proces voor fusies en overnames. Op het moment van de overname was glyfosaat in diverse landen al verboden of golden er restricties met het oog op de gezondheid en rechtszaken over kanker. Sterker nog, er liepen op dat moment al meer dan 13.000 rechtszaken rond Roundup in de VS.

Oordeel

Wij waren er niet volledig van overtuigd dat Bayer bij de beoordeling van de eventuele toekomstige risico's in verband met de acquisitie van Monsanto afdoende rekening had gehouden met de achtergrond van verboden en rechtszaken. Wij hebben daarom tegen de decharge van de raad van bestuur gestemd. Onze zorg over het toezicht op het besluit van het management was verder reden om ook tegen de decharge van de raad van commissarissen te stemmen. Voor de eerste keer in Duitsland sinds de oorlog hebben de aandeelhouders een motie van wantrouwen afgegeven door tegen decharge te stemmen. Ondanks de onvoorwaardelijke steun van de commissarissen voor het management bevindt de CEO van Bayer zich hierdoor in een precaire positie: bijna een jaar nadat hij de afronding van de transactie aankondigde, is de koers met bijna 40% gekelderd en heeft de onderneming bijna € 35 miljard aan marktwaarde ingeleverd. Een wisseling van de wacht zou op dit moment naar onze mening bij deze complexe onderneming een nog grotere chaos veroorzaken. We houden in de gaten of het management in de toekomst beter omgaat met de juridische situatie in de VS en zullen navenant handelen/de dialoog aangaan.

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

 Laag

 Matig

 Bovengemiddeld

 Hoog

Engagement casestudies

Onderneming: Chubu Electric Power Co Inc

Land: Japan

Sector: Nutsbedrijven

Prioriteitsbedrijf: ✓

ESG-risicoscore:

Reactie op engagement:
Voldoende

Thema: Klimaatverandering

Onderwerp: Dialoog over strategie energietransitie

SDG:

13.2

7.2

Achtergrond

Chubu Electric Power is de op twee na grootste elektriciteitsleverancier van Japan. Net als de andere nutsbedrijven in Japan heeft ook Chubu Electric Power een aanzienlijke structurele verandering doorgemaakt. De kerncentrales liggen sinds Fukushima stil, de thermische centrales en gasdistributieactiviteiten zijn ondergebracht in een nieuwe joint venture met TEPCO onder de naam JERA, en van de toezichhouders moest de onderneming de transmissie- en distributieactiviteiten loskoppelen. We hebben Chubu Electric Power als prioriteitsnaam in ons engagementprogramma opgenomen. Ons doel is een strategische discussie met de onderneming aan te gaan over de (toekomst van de) energiemix onderweg naar de doelstelling van het land om uiteindelijk per saldo geen broeikasgassen meer uit te stoten. De oprichting van de joint venture met TEPCO is een goed moment om het engagement met beide spelers op te pakken, terwijl zij de benadering van de nieuwe entiteit vormgeven. Zo zijn er twee kolengestookte elektriciteitscentrales in aanbouw waarover de nieuwe joint venture nu de zeggenschap heeft.

Actie

We hadden één-op-één gesproken met onafhankelijk bestuurslid Akinori Kataoka. Gevraagd is naar de plannen van de onderneming voor de energiemix in de toekomst en naar de risico's van nu nog nieuwe kolengestookte elektriciteitscentrales laten bouwen. We hebben er in dat gesprek op gewezen dat andere kolenprojecten in Japan zijn geschrapt en vroegen hoe de onderneming de bouw van nieuwe kolencapaciteit kan verenigen met de toezeggingen die Japan in Parijs heeft gedaan. De onderneming heeft de problemen toegelicht waarmee de nutsbedrijven zich in Japan geconfronteerd zien: de kerncentrales staan nog uit, er zijn weinig binnenlandse bronnen voor alternatieve energie en geen onderlinge banden met andere markten. De energiemix zou de onderneming graag in overeenstemming willen zien met de plannen van de Japanse overheid voor 2030: daarin zijn fossiele brandstoffen ook in 2030 nog goed voor meer dan 50%. Onze volgende vraag was of de onderneming een CO₂-prijs hanteerde bij de planning van de kapitaalinvesteringen. Het antwoord was teleurstellend: volgens de onderneming was dat vanwege de onzekerheden over de status van de binnenlandse CO₂-prijsstelling lastig. Naar het zich laat aanzien, worden de besluiten genomen op basis van het huidige beleid in plaats van de toekomstige verwachtingen voor de CO₂-afbouw.

Oordeel

Het uitfaseren van alsmaar doorgaande kolengestookte elektriciteitsopwekking is een belangrijke voorwaarde willen de doelstellingen van Parijs worden gerealiseerd. Japan vormt nu de uitzondering op veel andere OESO-landen die bezig zijn kolen buiten gebruik te stellen. Japan wordt bij de realisatie van de klimaatdoelstellingen natuurlijk geconfronteerd met bijzonder lastige problematiek. Er bestaat echter een duidelijk risico dat de bouw van nieuwe kolengestookte elektriciteitscentrales in de toekomst tot gestrande activa leidt. Chubu Electric Power heeft kortgeleden aangekondigd zich achter de Taskforce on Climate-related Financial Disclosures te scharen. Dat is duidelijk positief, want een indicatie dat de onderneming bereid is klimaatverandering als strategisch probleem te zien. In onze vervolgesprekken met de onderneming hebben wij ook het Transition Pathway Initiative onder de aandacht gebracht als graadmeter van good practice, naast ook de brief met de verwachtingen van beleggers die door de Institutional Investors Group on Climate Change is opgesteld. In die brief wordt verwezen naar de noodzaak om de productie op basis van puur kolen in 2030 uit te faseren. We gaan verder proberen met TEPCO, de joint venture partner van Chubu Electric, in gesprek te komen om deze problematiek onder de aandacht te brengen.

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

 Laag

 Matig

 Bovengemiddeld

 Hoog

Engagement casestudies

Onderneming: Glencore PLC **Land:** Zwitserland **Sector:** Basismaterialen
Prioriteitsbedrijf: - **ESG-risicoscore:** **Reactie op engagement:** Goed
Thema: Mensenrechten **Onderwerp:** Relatie met de lokale gemeenschap

SDG: 11.5 15.1 6.3 / 6.4 8.8 3.9

Achtergrond

De onderneming hanteert van oudsher een decentraal bedrijfsmodel. Dat wil eigenlijk zeggen dat het lokale management verantwoordelijk is voor de invoering van beleid en systemen, waaronder voor ESG-punten, naar eigen inzicht. Zonder sterk top-down toezicht loopt de effectiviteit van die benadering echter gevaar. Dat geldt al helemaal voor de omvangrijke bedrijfsactiviteiten van Glencore in landen met lastige sociaal-economische en politieke omstandigheden, zoals in de Democratische Republiek Congo (DRC). Ondanks enige verbetering in de beheersing van de ESG-risico's doen zich bij sommige bedrijfsactiviteiten nog herhaaldelijk problemen voor rond de mensenrechten en de relatie met de lokale gemeenschap. Denk dan aan de beschuldigingen van corruptie in de DRC en de sociaal-economische gevolgen van de vermeende gedwongen verhuizingen bij de Cerrejón-joint venture in Colombia. Ons valt bovendien op dat het aantal controverses en klachten van belanghebbenden in de periode 2016-2018 is toegenomen. Glencore publiceert weliswaar statistieken over dit soort zaken, maar geen specifieke informatie over specifieke gevallen. Daarom is het lastig voor beleggers en lokale gemeenschappen om erachter te komen hoe een probleem is afgehandeld.

Actie

We spreken Glencore al sinds 2011 aan op uiteenlopende ESG-punten, waaronder belastingen, omkoping en corruptie, het risico van gestrande activa, gezondheid & veiligheid en mensenrechten. In het verleden hebben we onder andere met het senior management gesproken en zijn we op locatiebezoek geweest. Bij onze persoonlijke ontmoeting met Glencore dit jaar hebben we aangegeven meer informatie over het klachtenmechanisme te willen zien. We zijn daarnaast dieper ingegaan op de mensenrechtenkwesties die er bij de Cerrejón-mijn spelen. Wij wilden daarbij graag weten hoe de communicatie met de lokale gemeenschap verloopt. Tot slot hebben we de noodzaak benadrukt van een strengere, gecentraliseerde benadering voor de beheersing van de mensenrechten en overige ESG-risico's in alle bedrijfsactiviteiten. De onderneming heeft positief op ons engagement gereageerd. Glencore zei te blijven werken aan de verbetering van de algehele aanpak van de beheersing en rapportage van ESG-problemen. De onderneming heeft in juni 2019 een rapport gepubliceerd met daarin de meest materiële mensenrechtenrisico's in de bedrijfsactiviteiten, evenals de aanpak van het management en de officiële reactie op specifieke gevallen.

Oordeel

De publicatie van het mensenrechtenrapport vinden wij een goede zaak. Wij zien ook dat dit voor Glencore een belangrijke stap is om de langlopende problemen aan te pakken. Dat verandert echter nog niets aan onze visie dat er in de toekomst meer aan preventie moet worden gedaan. Dat zou de vorm moeten aannemen van sterkere toezeggingen, hogere standaarden en strengere bewaking en controles op de naleving door het hoofdkantoor van Glencore, op alle dochters en joint ventures en voor wat betreft alle materiële ESG-kwesties. Daarnaast verwachten we in de toekomst actievere communicatie met een bredere groep belanghebbenden. Door het bereik uit te breiden naar meer maatschappelijke organisaties trekt de onderneming de klachtenmechanismes en de compensatie- en herstelplannen breder.

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

 Laag Matig Bovengemiddeld Hoog

Engagement casestudies

Onderneming: ING Groep NV

Land: Nederland

Sector: Financiële instellingen

Prioriteitsbedrijf: ✓

ESG-risicoscore:

Reactie op engagement:
Voldoende

Thema: Zakelijk gedrag

Onderwerp: Motie van wantrouwen

SDG: 16.5

Achtergrond

In 2018 legde het Openbaar Ministerie de bank een boete op van EUR 775 miljoen. Deze hoogste boete die een beursgenoteerd bedrijf in Nederland ooit had gekregen, was voor ernstige tekortkomingen in het voorkomen van financieel-economische criminaliteit, waaronder witwaspraktijken en het financieren van terrorisme bij ING Nederland in de periode 2010-2016. De boete leidde tot het vertrek van de CFO en maatregelen tegen nog tien andere medewerkers, van ontslag tot de terugvordering van uitgekeerde bonussen. De raad van bestuur heeft daarnaast vrijwillig afgezien van een bonus over 2018. Ook in 2019 is ING nog niet los van het witwasverleden: in de naleving van de witwasregels (anti-money laundering of AML) zijn zwakke plekken in Rusland aan het licht gekomen (gedurende de periode 2006-2013). Datzelfde geldt voor Italië, waar ING de grootste online kredietverlener is. In beide gevallen is door de openbare aanklager nader onderzoek ingesteld.

Actie

We hadden eerder al met de onderneming over disciplinaire maatregelen tegen de leden van de raad van bestuur gesproken, alsook over de inspanningen om de naleving van de witwasregels te versterken. Voorafgaand aan de jaarvergadering 2019 ging het over de in grote lijnen positieve ontwikkelingen, onder andere een nieuw, wereldwijd ken-uw-klant programma met 2500 medewerkers. Het doel: de naleving en bewaking van transacties verbeteren. Ook de algoritmes die verdachte transacties moeten signaleren, zijn aangescherpt, zodat waarschuwingen niet langer kunnen worden genegeerd. De bank heeft twee belangrijke commissies geïntroduceerd: KYC en Client Integrity Risk Committee op landenniveau en in Wholesale Banking. Die commissies vallen onder het toezicht van respectievelijk Global KYC en Risk. Tot slot zijn de eventuele nog uitstaande culturele problemen aangepakt met de inrichting van een gedragsrisicoteam met een psychologische achtergrond. Dat team moet risicogedrag opsporen en waar nodig ingrijpen. Er loopt een opleidingsprogramma voor alle managers. En de bezoldiging van het topmanagement is nu gekoppeld aan maatstaven voor niet-financiële risico's en cultuur.

Oordeel

Samen met een meerderheid van de beleggers hebben wij tegen de decharge van de raad van bestuur en de raad van commissarissen gestemd. Onze redenen waren tweeledig: de manier waarop de bank met de witwasproblematiek is omgegaan en een voorzorgsmaatregel in het licht van het lopende onderzoek door de toezichthouder. Dat neemt niet weg dat de onderneming belangrijke verbeteringen heeft aangebracht. In combinatie met de positieve ontwikkeling van de corporate governance en de bedrijfscultuur was dit dan ook reden voor ons om de benoeming van de meeste bestuurders wel te steunen. Natuurlijk is die stem meer symbolisch dan bindend, maar we verwachten toch dat het management zich hierdoor nog harder gaat inspannen om een effectieve nalevingscultuur op te bouwen.

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

 Laag

 Matig

 Bovengemiddeld

 Hoog

Engagement casestudies

Onderneming: Japan Exchange Group Inc

Land: Japan

Sector: Financiële instellingen

Prioriteitsbedrijf: -

ESG-risicoscore:

Reactie op engagement:
Voldoende

Thema: Corporate governance

Onderwerp: Effectiviteit en diversiteit bestuur

SDG: 5.1
5.5

Achtergrond

Japan Exchange Group (JPX) exploiteert de beurzen van Tokio en Osaka. De onderneming is voortgekomen uit de fusie van de aandelenbeurzen van deze twee steden in 2013. Wij hebben tijdens dat hele transformatieproces actieve contacten met JPX onderhouden en zijn blij met de hoge kwaliteit van de dialoog met het bestuur. Japan Exchange is allesbehalve een achterblijver op het gebied van de corporate governance. Sterker nog, JPX fungeert vaak als vaandeldrager in gesprekken met andere bedrijven. De onderneming heeft een sterke corporate governance en is een van de weinige Japanse spelers waarvan het bestuur in de meerderheid onafhankelijk is (onafhankelijkheid 64%). Behalve over corporate governance-zaken die specifiek JPX aangaan, hebben we van de gelegenheid gebruik gemaakt om te spreken over de algemenere staat van de corporate governance in Japan, alsook over de rol die de beurs van Tokio kan spelen bij de stimulering van goede standaarden. Internationale beleggers maken zich al jaren ernstig zorgen over het niveau van het toezicht bij Japanse bedrijven. In een klimaat waarin zowel de toezichthouders als Japanse beleggers meer vaart willen achter de hervormingen willen wij op hoog niveau contact blijven houden met ondernemingen waarin in de markt wordt belegd.

Actie

Zoals al aangegeven, hebben we een aantal keer met vertegenwoordigers van de onderneming afgesproken, onder andere toen we in Japan op bezoek waren. Er is in de loop van de tijd belangrijke vooruitgang geboekt met (de verbetering van) corporate governance-werkwijzen. Zo is er een vaardighedenmatrix geformuleerd en in het meest recente jaarverslag opgenomen waarin de sterkste punten van iedere bestuurder zijn weergegeven. In datzelfde jaarverslag lichten diezelfde bestuurders toe wat de belangrijkste risico's zijn voor de bedrijfsvoering: de bedreiging van de cyberveiligheid komt voor 2019 aan de orde als kernrisico. Na onze analyse van de sterke punten van de individuele bestuurders hebben we de voorzitter gevraagd waarom Endo Nobuhiro, de enige bestuurder met technologische ervaring, geen lid is van de risico- of auditcommissie, met het oog op dat hoge risico van de cyberveiligheid. We hebben verder van de gelegenheid gebruik gemaakt om de bestuursdiversiteit aan de orde te stellen, alsook hoe de onderneming onder die eerste bestuurslaag de diversiteit van het personeel stimuleert. Er is kort geleden een Japanse afdeling van de 30% Club in het leven geroepen. Wij hebben de organisatie gevraagd (de ontwikkeling van) deze groep te steunen.

Oordeel

Japan Exchange Group is een vaandeldrager voor corporate governance op de Japanse markt. De kwaliteit van de discussie en de bereidheid om de visie van beleggers mee te nemen, is altijd hoog. Hoewel veel ondernemingen in deze markt de laatste paar jaar hun bestuursstructuur hebben ontwikkeld, blijft het stug hoge percentage achterblijvers een uitdaging. Het is dan ook net zo belangrijk dat de voorlopers erkenning krijgen voor de verbetering van de standaarden als dat wij in gesprek gaan met de achterblijvers over verandering. Welkom nieuws was dat het inderdaad de bedoeling is om Endo Nobuhiro in de audit- of risicocommissie te benoemen. Diversiteit is in de hele onderneming een lastige opgave. De voorzitter gaf aan waar er vorderingen waren geboekt, maar gaf toe dat de onderneming er nog lang niet is. Wij zullen de onderneming ook in de toekomst weer op dit onderwerp aanspreken.

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

 Laag

 Matig

 Bovengemiddeld

 Hoog

Engagement casestudies

Onderneming: Universal Robina Corp

Land: Filipijnen

Sector: Dagelijkse consumentengoederen

Prioriteitsbedrijf: ✓

ESG-risicoscore:

Reactie op engagement: Goed

Thema: Corporate governance

Onderwerp: Evenwicht en onafhankelijkheid bestuur

Achtergrond

Dit familiebedrijf in voedingsmiddelen en dranken is onderdeel van een van de grootste industriële conglomeraten van Zuidoost-Azië. URC heeft belangen in uiteenlopende sectoren, zoals consumentengoederen, luchtvaartmaatschappijen en de bouw. Topmanagementfuncties zijn van oudsher voorbehouden aan familieleden, die samen een meerderheid in het bestuur vormen. Een paar jaar geleden begonnen we ons af te vragen of het bestuur de toezichts- en adviesverantwoordelijkheden wel effectief kan uitvoeren. In de periode 2014-2016 werd besloten de markt in Oceanië te betreden met de overname van twee grote bedrijven in snacks in Australië en Nieuw-Zeeland. Met die overnames was veel geld gemoeid en ze hadden weinig samenhang met de andere groeimarkten van URC, maar zorgden wel voor een fors hoger schuldniveau. Er rezen daardoor vragen over de (discipline rond de) kapitaalallocatie. Bovendien raakte URC ook in 2016 verwickeld in een controversie over de veiligheid van dranken in Vietnam. Het afzetvolume in dat land had daarvan flink te lijden en de reputatie van URC in alle markten waar het concern aanwezig is, liep gevoelige schade op.

Actie

Wij zijn talloze keren met de onderneming (onder andere met de voorzitter en de vorige en huidige CEO) in de slag geweest over veranderingen aan de top, in het management en in het bestuur. We waren blij met de benoeming vorig jaar van een nieuwe CEO, die het grootste deel van zijn loopbaan over de hele wereld bij Procter & Gamble heeft gewerkt en die als eerste buitenstaander die positie bekleedt. Onze verwachting is dat dit de besluitvorming beter regelt en URC in staat stelt meer in te spelen op de toenemende concurrentie in de ASEAN-regio. Onze herhaaldelijke engagement heeft vooralsnog echter geen veranderingen van betekenis in de samenstelling van het bestuur opgeleverd. Dat bestaat nog altijd in meerderheid uit executives (in totaal vijf van de negen bestuurders) en familieleden. Bovendien heeft één van de niet-uitvoerende leden die URC als onafhankelijk aanmerkt al 24 jaar zitting in het bestuur. Dat brengt het gevaar van verlies aan objectiviteit en wendbaarheid met zich mee.

Oordeel

Op twee belangrijke gebieden staat de onderneming open voor ons engagement: het topmanagement en de duurzaamheidsstrategie. Wij zijn van mening dat de sterke ervaring van de nieuwe CEO met de zich snel ontwikkelende omgeving voor consumentengoederen voor URC van toegevoegde waarde kan blijken. Hij biedt een breder perspectief op de manier waarop je een groeiend internationaal bedrijf moet leiden. Zo'n ingrijpende verandering brengt natuurlijk ook de nodige uitvoeringsrisico's met zich mee, maar onze totale inschatting blijft positief. Op het gebied van milieu en maatschappij hebben de vorderingen in voedselveiligheid en efficiënter gebruik van natuurlijke hulpbronnen het duurzame risicoprofiel van URC verbeterd. De positieve veranderingen en de algehele gezondheid van de onderneming op de lange termijn worden echter bedreigd doordat er geen sterk-presterend bestuur aan het roer staat. Wij blijven ons dan ook inzetten voor een sterker bestuur. We merken daarbij wel op dat de eigenaren weinig genegen lijken om nog meer onafhankelijke niet-uitvoerende bestuurders te benoemen. En dus blijft het corporate governance-risico vooralsnog aanwezig.

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

 Laag

 Matig

 Bovengemiddeld

 Hoog

Engagementprojecten

Project

Eerlijke beloning

Doelstelling

Verwacht wordt dat de invoering van een eerlijke beloning ('living wage') leidt tot een hogere productiviteit/performance van medewerkers, het personeelsverloop vermindert en de klanttevredenheid verhoogt. Daardoor worden bedrijven concurrerender en kunnen medewerkers zich een fatsoenlijke woning, voldoende eten en andere basisbehoeften veroorloven. Op macroniveau leiden loonsverhogingen mogelijk tot hogere bestedingen; dit stimuleert de economie. In dit project kijken we naar de bereidheid van de aangesproken ondernemingen in diverse regio's/landen om een eerlijk loon in te voeren.

Thema

Maatschappij

Voortgang

Wij hebben een groot aantal bedrijven in de wereldwijde detailhandel op basis van de maatschappelijke prestaties geëvalueerd. Daarvan hebben we de vijf beste (o.a. Tesco, Fast Retailing) en de vijf slechtste geselecteerd (o.a. Walmart, Dollar General, Costco). Allemaal hebben ze meer dan 50.000 mensen in dienst, hebben ze een trackrecord van stakingen, rechtszaken over lonen, informatie die niet wordt verschaft en daarmee samenhangende negatieve berichtgeving. De bewuste spelers hebben het hoofdkantoor in de VS, Canada, Japan, Duitsland en het VK. In het kader van een meerjarenproject spreken we de ondernemingen eerst aan op de rol die de arbeidslonen spelen in de bedrijfsactiviteiten en in de strategische besluiten, op de informatieverstopping over het loonniveau in de diverse regio's en naar senioriteit, naast de informatieverstopping over secundaire arbeidsvoorwaarden. Daarnaast leren we ondernemingen (waar nodig) ook over het concept/de methodologieën voor een leefbaar loon ('living wage') en de positieve gevolgen daarvan. We hebben met al deze bedrijven contact gezocht, maar slechts de helft staat open voor ons engagement. Van de ondernemingen waarmee we van gedachten hebben gewisseld, was er maar één (Brits) bedrijf dat het concept begrijpt en waardeert, tot en met bepaalde projecten in de keten. In alle andere gevallen (en vooral in Noord-Amerika) willen ondernemingen niets van het hele idee weten. Zij willen gewoon de lonen laag houden en staan niet te popelen om nadere personeelsinformatie bekend te maken. We hopen in het derde en vierde kwartaal met alle ondernemingen te spreken. We streven naar een reactie op de enquête van het Workforce Disclosure Initiative en willen verder praten over de relevantie van een gepast beloningsniveau.

Project Duurzaam bankieren bij ASEAN-banken

Thema Milieu; Corporate governance

Doelstelling

ASEAN banken spelen traag in op de enorme kansen die er liggen om de klimaatverandering het hoofd te bieden en om duurzame voedsel-, energie- en infrastructurele systemen in de regio te financieren. Zuidoost-Azië is bijzonder kwetsbaar voor klimaatverandering, waardoor watertekorten en voedselonzekerheid verergeren. Als de banken deze kwesties niet meewegen, laten ze kansen liggen om een gamechanger te zijn in de duurzame ontwikkeling van de regio en staat hun eigen balans bloot aan grote klimaatrisico's. We gaan in gesprek met de grootste ASEAN-banken over de mogelijkheden om financieringsoplossingen te ontwikkelen voor de duurzaamheidsuitdagingen. Een beter beheer van de krediet- en reputatierisico's van transacties met ondernemingen in sectoren met een groot milieu-impact is ook onderwerp van gesprek. Verder vragen we de banken om de klimaatrisico's (met inbegrip van de fysieke en transitierisico's) op portefeuilleniveau te beoordelen.

Voortgang

Aan het eind van het tweede kwartaal hadden we engagementgesprekken gevoerd met 12 in de ASEAN-regio gevestigde banken. De discussies werden gehouden met banken uit Maleisië, Thailand, Singapore en Indonesië. Met sommige daarvan hebben we tijdens onze reis naar de regio ook persoonlijk gesproken. Met ons engagement wilden we meer inzicht krijgen in de reikwijdte en mate van implementatie van de risicobeheersystemen op het gebied van milieu en maatschappij, alsook in gedetailleerd duurzaamheidsgerelateerd krediet- en acceptatiebeleid. Dat de banken nog een lange weg te gaan hebben voor wat betreft de uitrol van stevige systemen, verbaasde ons niet. Zorgwekkend vinden we dat wel, vooral ook gezien de positie van die banken in sectoren met een grote duurzaamheidsimpact, zoals palmolie. We blijven de banken ook in de toekomst aanspreken. Ons doel: een sterker en beter geïntegreerd risicobeheersysteem (bij voorkeur met analytische deskundigen op het gebied van milieu en maatschappij), een beleidskader dat op alle bedrijfsonderdelen van toepassing is, alsook een transparant bewakings- en rapportagesysteem.

Project Genderdiversiteit

Thema Corporate governance

Doelstelling

Initiatieven op het gebied van genderdiversiteit verbeteren de prestaties van bedrijven. Maar ondanks een groeiend bewustzijn van de voordelen van meer vrouwen op bestuursniveau blijven er belangrijke obstakels. Met dit project onderzoeken we wat die obstakels zijn en pleiten we voor een toekomstgerichte aanpak om deze weg te nemen. Zo stellen we voor dat ondernemingen de interne procedures voor de professionele ontwikkeling van vrouwen op elk niveau onder de loep nemen, mentorprogramma's opzetten, mannen en vrouwen gelijk belonen en gezinsvriendelijk beleid ontwikkelen waarbij beide seksen baat hebben.

Voortgang

Ons project op het gebied van genderdiversiteit is van start. De focus: alle ondernemingen in de DAX30 in Duitsland. Wij hebben criteria voor best practices geformuleerd voor arbeidsomstandigheden, diversiteitsdoelen en informatieverstopping. Alle DAX-bedrijven zijn aan de hand daarvan geëvalueerd. Tot die criteria behoren onder andere het inbouwen van diversiteit in de KPI's en scorecards van de business, het formuleren van diversiteitsdoelstellingen voor het bestuur evenals de vier managementlagen daaronder, het aanpassen van de selectieprocedures, het aanpakken van het loonverschil tussen mannen en vrouwen, naast het ontwikkelen van flexibele arbeidsregelingen en beleid voor ouderschapsverlof. Aan het eind van het kwartaal hadden we met 22 ondernemingen gesproken dan wel daarvan een uitgebreide schriftelijke reactie ontvangen. Veel ondernemingen zijn doordrongen van het zakelijk belang van meer diversiteit en hebben maatregelen getroffen om de beheersing ervan te verbeteren. Er is echter nog aardig wat ruimte voor verbetering, in het bijzonder voor wat betreft de informatieverstopping en de loonverschillen tussen mannen en vrouwen. Wij zetten onze werkzaamheden aan dit project in het derde kwartaal voort.

Project

Reactie onderneming op
aandeelhoudersmoties die door
een meerderheid worden
gesteund

Thema

Corporate governance

Doelstelling

We zetten ons voortdurend in om Amerikaanse emittenten zover te krijgen dat ze meer openstaan voor en verantwoording afleggen aan de aandeelhouders. In samenhang daarmee brengen we in kaart welke ondernemingen bij de laatste jaarvergadering te maken kregen met een aandeelhoudersmotie die met een meerderheid was aangenomen en waarmee tot dusverre niets is gedaan. We spreken die ondernemingen aan en vragen om een actieplan. Ook willen we dat de onderneming zich in de toekomst meer openstelt.

Voortgang

In 2018 hebben we van 25 Amerikaanse ondernemingen de voorzitter aangeschreven. De aanleiding: tegen het advies van het management in was bij de jaarvergadering (AVA) van die bedrijven met een meerderheid van stemmen een aandeelhoudersmotie aangenomen. In al die gevallen hebben we ons sterk gemaakt voor de uitvoering van de wensen van de aandeelhouders. Aan die ondernemingen hebben we gevraagd ons te laten weten wat er met die verzoeken van de aandeelhouders is gedaan. Van de 25 ondernemingen hebben er nu 24 de AVA achter de rug. Wij konden vaststellen dat 19 daarvan het verzoek in de bewuste aandeelhoudersmotie volledig had doorgevoerd. Nog weer vier andere hadden zich ofwel door de geest van de motie laten leiden ofwel waren nader in gesprek gegaan met de aandeelhouders en hadden vervolgens een overeengekomen alternatief uitgevoerd. Dat laatste was het geval bij twee ondernemingen, HP en Kansas City Southern. Die kregen bij de AVA 2018 te maken met een (aangenomen) motie om aandeelhouders op basis van schriftelijke toestemming te laten handelen. Na overleg met de aandeelhouders hebben ze in plaats daarvan besloten om de drempel voor het bijeenroepen van een buitengewone algemene vergadering (BAVA) te verlagen. Dat vinden wij een gewenste uitkomst, zeker gezien de nadelen die er aan schriftelijke toestemming kleven. Bij Genesee & Wyoming is op de AVA 2018 een motie aangenomen over de publicatie van streefdoelen voor de uitstoot van broeikasgassen. Ondanks dat de onderneming dit nog altijd niet heeft toegezegd, is de informatieverstopping wel aanzienlijk verbeterd. Wij blijven deze kwestie volgen. Resterden nog twee bedrijven die in onze optiek onvoldoende hadden gereageerd, namelijk Hospitality Properties Trust en Netflix. Interessant is dat ze er allebei ook voor hadden gekozen om wel één van de aandeelhoudersmoties door te voeren die bij de AVA was aangenomen. Tegelijkertijd trokken ze zich echter niets aan van op z'n minst één andere aandeelhoudersmotie, ondanks dat deze het voorgaande jaar met een meerderheid van stemmen is aangenomen. Dus hebben wij tegen alle bestuurders gestemd die lid van de corporategovernancecommissie zijn. Die achten wij eindverantwoordelijk. In het derde kwartaal pakken wij dit project weer op. We bekijken dan welke aandeelhoudersmoties in het stemseizoen 2019 met een meerderheid van stemmen zijn aangenomen en beraden ons op de vervolgstappen in het engagement op dit gebied.

Project

Uitvoering Modern Slavery Act

Thema

Maatschappij

Doelstelling

Volgens de International Labour Organisation (ILO) zijn 21 miljoen arbeiders in de ketens van grote bedrijven het slachtoffer van moderne slavernij (o.a. dwangarbeid, kinderarbeid en mensenhandel). Na de introductie van de Britse Modern Slavery Act in 2015 hebben veel ondernemingen een verklaring moderne slavernij gepubliceerd. De kwaliteit van de verklaringen verschilt nogal; in onze optiek een weerspiegeling van de mate waarin de ondernemingen deze kwestie beheersen. Ons plan is om ondernemingen te stimuleren om zich op dit gebied aan best practices te houden. Ook willen we graag weten hoe de ondernemingen de risico's op dit gebied verminderen. We spitsen ons engagement toe op internationale ondernemingen met activiteiten in het VK en in risicosectoren als voedsel, bouw, textiel en de horeca.

Voortgang

In het tweede kwartaal lag de nadruk van ons project moderne slavernij op bedrijven in de informatie- en communicatietechnologie (ICT) en huishoudelijke goederen. Met behulp van onderzoek van KnowTheChain (een hulpmiddel voor bedrijven en beleggers die de risico's van gedwongen arbeid in de eigen bedrijfsactiviteiten en wereldwijde ketens willen begrijpen en daar iets mee willen doen) hebben we belangrijke lacunes in de rapportages van bedrijven over de gehanteerde werkwijzen om het risico van moderne slavernij tegen te gaan, gesignaleerd. We hebben in totaal met 25 bedrijven contact gezocht en aangegeven op welke punten wij graag meer transparantie willen zien. Onze speerpunten: 1) toezeggingen en corporate governance; 2) traceerbaarheid en risicobeoordeling; 3) inkooppraktijken; 4) werving; 5) stem van de werknemers; 6) bewaking; en 7) herstel. Uit onze dialoog met de bedrijven die reageerden en (uitermate belangrijk) ons van aanvullende informatie voorzagen, bleek dat het nog altijd zeer lastig is om informatie te verzamelen, organiseren en rapporteren op basis waarvan belanghebbenden nauwkeurig kunnen inschatten wat die onderneming doet om het risico van moderne slavernij aan te pakken. Vooral een punt van zorg is de aanname dat het uitblijven van controversie in verband met moderne slavernij iets zegt over een goede beheersing van het probleem. Onze follow-up bestond daarom in bepaalde gevallen uit specifieke aanbevelingen. Daarin hebben wij onder andere het belang benadrukt van het signaleren van risicogebieden, het evalueren van praktijken en prestaties op het gebied van informatiemanagement. Wij vonden het bemoedigend dat sommige bedrijven zeer voor ons advies open stonden. Teleurstellend was echter wel dat 17 ondernemingen totaal niet op ons engagement zijn ingegaan. In het derde kwartaal zetten we de werkzaamheden in het kader van dit project voort. We gaan vervolgstappen ondernemen met de ondernemingen die niet hebben gereageerd en leggen meer de nadruk op het toezicht en de herstelpraktijken. We breiden daarnaast het bereik van het project uit naar bedrijven in de autosector.

Engagement per onderneming

Risico: hoog

In onderstaande tabellen staan alle ondernemingen waarmee wij het afgelopen kwartaal namens u contact hebben gehad en die het afgelopen kwartaal onderdeel vormden van uw portefeuille. De tabellen zijn opgesplitst op basis van de ESG-risicoscores (hoog, bovengemiddeld, matig, laag). Voor uitgebreide informatie over onze engagementactiviteiten verwijzen wij u graag naar de online **reo**® Partner Portal.

Naam	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	Thema's						
				Klimaat- verandering	Milieu- standaarden	Bedrijfsethiek	Mensenrechten	Arbeids- omstandigheden	Volks- gezondheid	Ondernemings- bestuur
1&1 Drillisch AG	Duitsland	Communication Services								●
ADLER Real Estate AG	Duitsland	Onroerend goed								●
Air Canada	Canada	Industrie								●
Amazon.com Inc	VS	Duurzame consumentengoederen	✓	●				●		●
AO Smith Corp	VS	Industrie	✓	●				●		
Bank of America Corp	VS	Financiële instellingen			●		●	●		●
BIM Birlesik Magazalar AS	Turkije	Dagelijkse consumentengoederen								●
Calbee Inc	Japan	Dagelijkse consumentengoederen								●
Danske Bank A/S	Denemarken	Financiële instellingen	✓			●				●
Dollar General Corp	VS	Duurzame consumentengoederen						●		
Dollar Tree Inc	VS	Duurzame consumentengoederen						●		
Dollarama Inc	Canada	Duurzame consumentengoederen						●		●
Fresenius SE & Co KGaA	Duitsland	Gezondheidszorg								●
General Motors Co	VS	Duurzame consumentengoederen		●		●				●
Godrej Consumer Products Ltd	India	Dagelijkse consumentengoederen			●			●		
Hengan International Group Co Ltd	China	Dagelijkse consumentengoederen						●		
Intuitive Surgical Inc	VS	Gezondheidszorg	✓						●	
Jiangxi Copper Co Ltd	China	Basismaterialen			●					
JPMorgan Chase & Co	VS	Financiële instellingen			●		●			
Kose Corp	Japan	Dagelijkse consumentengoederen								●
Largan Precision Co Ltd	Taiwan	IT					●	●		
Lear Corp	VS	Duurzame consumentengoederen	✓		●			●		
M3 Inc	Japan	Gezondheidszorg								●
Magnit PJSC	Rusland	Dagelijkse consumentengoederen								●
Merlin Properties Socimi SA	Spanje	Onroerend goed								●
Mexichem SAB de CV	Mexico	Basismaterialen	✓							●
MISUMI Group Inc	Japan	Industrie								●
Olympus Corp	Japan	Gezondheidszorg								●
Pigeon Corp	Japan	Dagelijkse consumentengoederen						●		●
Pola Orbis Holdings Inc	Japan	Dagelijkse consumentengoederen						●		●
Siemens Healthineers AG	Duitsland	Gezondheidszorg								●
Tingyi Cayman Islands Holding Corp	China	Dagelijkse consumentengoederen								●
Ultratech Cement Ltd	India	Basismaterialen		●	●					●
Uniper SE	Duitsland	Nutsbedrijven								●

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

Laag

Matig

Bovengemiddeld

Hoog

Engagement per onderneming

Risico: bovengemiddeld

Naam	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	Thema's						
				Klimaat- verandering	Milieu- standaarden	Bedrijfs- ethiek	Mensenrechten	Arbeids- omstandigheden	Volks- gezondheid	Ondernemings- bestuur
TUI AG	Duitsland	Duurzame consumentengoederen								●
Wal-Mart de Mexico SAB de CV	Mexico	Dagelijkse consumentengoederen			●				●	
Wirecard AG	Duitsland	IT							●	●
Woongjin Coway Co Ltd	Zuid-Korea	Duurzame consumentengoederen	✓			●			●	●
Yakult Honsha Co Ltd	Japan	Dagelijkse consumentengoederen								●

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

 Laag

 Matig

 Bovengemiddeld

 Hoog

Engagement per onderneming

Risico: **matig**

Naam	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	Thema's						
				Klimaat- verandering	Milieu- standaarden	Bedrijfs- ethiek	Mensenrechten	Arbeids- omstandigheden	Volks- gezondheid	Ondernemings- bestuur
Westpac Banking Corp	Australië	Financiële instellingen		●	●					
Wolters Kluwer NV	Nederland	Industrie								●

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

 Laag

 Matig

 Bovengemiddeld

 Hoog

Engagement per onderneming

Risico: laag

Naam	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	Thema's						
				Klimaat- verandering	Milieu- standaarden	Bedrijfs- ethiek	Mensenrechten	Arbeids- omstandigheden	Volks- gezondheid	Ondernemings- bestuur
adidas AG	Duitsland	Duurzame consumentengoederen		●	●		●	●		●
Allianz SE	Duitsland	Financiële instellingen						●		●
American Express Co	VS	Financiële instellingen						●		●
AMOREPACIFIC Group	Zuid-Korea	Dagelijkse consumentengoederen						●		
Applied Materials Inc	VS	IT					●	●		
Australia & New Zealand Banking Group Ltd	Australië	Financiële instellingen			●		●			
Axel Springer SE	Duitsland	Duurzame consumentengoederen								●
Bank of Nova Scotia	Canada	Financiële instellingen				●				●
Barratt Developments PLC	VK	Duurzame consumentengoederen								●
BASF SE	Duitsland	Basismaterialen	✓		●			●		●
Beiersdorf AG	Duitsland	Dagelijkse consumentengoederen						●		●
BNP Paribas SA	Frankrijk	Financiële instellingen		●	●		●			
Brenntag AG	Duitsland	Industrie								●
British Land Co PLC/The	VK	Onroerend goed		●						●
Brookfield Asset Management Inc	Canada	Financiële instellingen						●		●
Clariant AG	Zwitserland	Basismaterialen			●			●		
Coca-Cola HBC AG	Zwitserland	Dagelijkse consumentengoederen			●					
Continental AG	Duitsland	Duurzame consumentengoederen						●		●
Covestro AG	Duitsland	Basismaterialen						●		●
CRH PLC	Ierland	Basismaterialen								●
Croda International PLC	VK	Basismaterialen								●
Dabur India Ltd	India	Dagelijkse consumentengoederen						●		
Daiwa House Industry Co Ltd	Japan	Onroerend goed								●
Danone SA	Frankrijk	Dagelijkse consumentengoederen								●
DBS Group Holdings Ltd	Singapore	Financiële instellingen	✓	●	●		●	●		●
Deutsche Boerse AG	Duitsland	Financiële instellingen						●		●
Deutsche Wohnen SE	Duitsland	Onroerend goed								●
E.ON SE	Duitsland	Nutsbedrijven						●		●
Enel SpA	Italië	Nutsbedrijven		●						●
Fast Retailing Co Ltd	Japan	Duurzame consumentengoederen						●		
Franco-Nevada Corp	Canada	Basismaterialen								●
Fraport AG Frankfurt Airport Services Worldwide	Duitsland	Industrie								●
GEA Group AG	Duitsland	Industrie								●
George Weston Ltd	Canada	Dagelijkse consumentengoederen						●		●
HeidelbergCement AG	Duitsland	Basismaterialen						●		●
Henkel AG & Co KGaA	Duitsland	Dagelijkse consumentengoederen						●		
HOCHTIEF AG	Duitsland	Industrie	✓	●	●		●			●
HUGO BOSS AG	Duitsland	Duurzame consumentengoederen								●
Infineon Technologies AG	Duitsland	IT					●	●		●

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

Laag

Matig

Bovengemiddeld

Hoog

Engagement per onderneming

Risico: laag

Naam	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	Thema's						
				Klimaat- verandering	Milieu- standaarden	Bedrijfs- ethiek	Mensenrechten	Arbeids- omstandigheden	Volks- gezondheid	Ondernemings- bestuur
Innogy SE	Duitsland	Nutsbedrijven								●
Itau Unibanco Holding SA	Brazilië	Financiële instellingen			●					●
J Sainsbury PLC	VK	Dagelijkse consumentengoederen							●	
Jeronimo Martins SGPS SA	Portugal	Dagelijkse consumentengoederen								●
Johnson Matthey PLC	VK	Basismaterialen								●
Kasikornbank PCL	Thailand	Financiële instellingen		●	●		●			
Kerry Group PLC	Ierland	Dagelijkse consumentengoederen								●
Lam Research Corp	VS	IT					●	●		
Lawson Inc	Japan	Dagelijkse consumentengoederen								●
LEG Immobilien AG	Duitsland	Onroerend goed								●
Loblaw Cos Ltd	Canada	Dagelijkse consumentengoederen						●		●
Malayan Banking Bhd	Maleisië	Financiële instellingen		●	●		●	●		
Manulife Financial Corp	Canada	Financiële instellingen								●
Mastercard Inc	VS	IT	✓					●		●
Merck KGaA	Duitsland	Gezondheidszorg						●		●
METRO AG	Duitsland	Dagelijkse consumentengoederen								●
MTU Aero Engines AG	Duitsland	Industrie								●
Muenchener Rueckversicherungs-Gesellschaft AG in Muenchen	Duitsland	Financiële instellingen						●		●
Nabtesco Corp	Japan	Industrie								●
National Bank of Canada	Canada	Financiële instellingen				●				●
Natura Cosmeticos SA	Brazilië	Dagelijkse consumentengoederen						●		
NVIDIA Corp	VS	IT					●	●		
OSRAM Licht AG	Duitsland	Industrie								●
Principal Financial Group Inc	VS	Financiële instellingen			●			●		●
ProSiebenSat.1 Media SE	Duitsland	Duurzame consumentengoederen								●
Prudential PLC	VK	Financiële instellingen							●	
Public Bank Bhd	Maleisië	Financiële instellingen		●	●		●	●		
Puma SE	Duitsland	Duurzame consumentengoederen								●
QIAGEN NV	Nederland	Gezondheidszorg								●
Rakuten Inc	Japan	Duurzame consumentengoederen								●
Renault SA	Frankrijk	Duurzame consumentengoederen	✓			●				●
Rheinmetall AG	Duitsland	Industrie								●
Rio Tinto PLC	VK	Basismaterialen		●						●
RWE AG	Duitsland	Nutsbedrijven						●		●
SAP SE	Duitsland	IT	✓			●		●		●
Sartorius AG	Duitsland	Gezondheidszorg								●
Segro PLC	VK	Onroerend goed								●
Siam Commercial Bank PCL/The	Thailand	Financiële instellingen		●	●		●			

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

Laag

Matig

Bovengemiddeld

Hoog

Engagement per onderneming

Risico: laag

Naam	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	Thema's						
				Klimaat- verandering	Milieu- standaarden	Bedrijfs- ethiek	Mensenrechten	Arbeids- omstandigheden	Volks- gezondheid	Ondernemings- bestuur
Siemens AG	Duitsland	Industrie						●	●	
Sime Darby Plantation Bhd	Maleisië	Dagelijkse consumentengoederen		●	●		●	●		
Skyworks Solutions Inc	VS	IT					●	●		
Smurfit Kappa Group PLC	Ierland	Basismaterialen							●	
Spirax-Sarco Engineering PLC	VK	Industrie							●	
Standard Chartered PLC	VK	Financiële instellingen		●	●		●			
Suncor Energy Inc	Canada	Energie	✓						●	
SVB Financial Group	VS	Financiële instellingen	✓		●				●	
Swedbank AB	Zweden	Financiële instellingen				●			●	
Symrise AG	Duitsland	Basismaterialen						●	●	
Tata Consultancy Services Ltd	India	IT						●	●	
TE Connectivity Ltd	Zwitserland	IT					●	●		
Teck Resources Ltd	Canada	Basismaterialen							●	
Telefonica Deutschland Holding AG	Duitsland	Communication Services							●	
Tesla Inc	VS	Duurzame consumentengoederen	✓		●			●	●	
thyssenkrupp AG	Duitsland	Basismaterialen						●	●	
TOTAL SA	Frankrijk	Energie		●					●	
Trelleborg AB	Zweden	Industrie			●			●		
UBS Group AG	Zwitserland	Financiële instellingen		●	●	●	●		●	
Vermilion Energy Inc	Canada	Energie							●	
Vivendi SA	Frankrijk	Duurzame consumentengoederen							●	
Zalando SE	Duitsland	Duurzame consumentengoederen							●	
ZOZO Inc	Japan	Duurzame consumentengoederen							●	

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

Laag

Matig

Bovengemiddeld

Hoog

Milestones per onderneming

In de onderstaande tabel ziet u alle ondernemingen terug waar wij namens u het afgelopen kwartaal een mijlpaal ('milestone') hebben geboekt. Dit betreft ondernemingen die het afgelopen kwartaal onderdeel vormden van uw portefeuille. Zo'n milestone is de uitkomst van onze engagementsinspanningen (doorgaans over eerdere kwartalen) en wordt beoordeeld op basis van de mate waarin de beleggerswaarde wordt beschermd. Voor uitgebreide informatie over onze engagementactiviteiten die tot deze milestones hebben geleid, verwijzen wij u graag naar de online **reo**[®] Partner Portal.

Naam	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore	Thema's						
					Klimaatverandering	Milieu-standaarden	Bedrijfsethiek	Mensenrechten	Arbeidsomstandigheden	Volksgezondheid	Ondernemingsbestuur
Anglo American PLC	VK	Basismaterialen	✓	Matig		●					
ArcelorMittal	Luxemburg	Basismaterialen		Matig	●						
Glencore PLC	Zwitserland	Basismaterialen		Matig		●					
Vivendi SA	Frankrijk	Duurzame consumentengoederen		Laag						●	
AIA Group Ltd	Hong Kong	Financiële instellingen		Matig						●	
Allianz SE	Duitsland	Financiële instellingen		Laag						●	
Ameriprise Financial Inc	VS	Financiële instellingen		Matig						●	
Anadarko Petroleum Corp	VS	Energie		Matig	●						
Bank Mandiri Persero Tbk PT	Indonesië	Financiële instellingen	✓	Matig			●			●	
BlackBerry Ltd	Canada	IT		Matig						●	
Commercial International Bank Egypt SAE	Egypte	Financiële instellingen		Matig						●	
Danske Bank A/S	Denemarken	Financiële instellingen	✓	Matig						●	
eBay Inc	VS	IT	✓	Matig						●	
Eli Lilly & Co	VS	Gezondheidszorg		Matig						●	
FleetCor Technologies Inc	VS	IT		Matig						●	
Fresenius SE & Co KGaA	Duitsland	Gezondheidszorg		Matig						●	
George Weston Ltd	Canada	Dagelijkse consumentengoederen		Laag						●	
Illumina Inc	VS	Gezondheidszorg		Matig						●	
Itau Unibanco Holding SA	Brazilië	Financiële instellingen		Laag			●				
Kinder Morgan Inc/DE	VS	Energie		Matig						●	
Kirkland Lake Gold Ltd	Canada	Basismaterialen		Matig						●	
Loblaws Cos Ltd	Canada	Dagelijkse consumentengoederen		Laag						●	
Mazda Motor Corp	Japan	Duurzame consumentengoederen		Matig						●	
Middleby Corp/The	VS	Industrie		Matig						●	
Netflix Inc	VS	Duurzame consumentengoederen		Matig						●	
Rio Tinto Ltd	VK	Basismaterialen		Laag			●				
Royal Dutch Shell PLC	Nederland	Energie	✓	Matig	●						
Taiwan Semiconductor Manufacturing Co Ltd	Taiwan	IT		Laag		●					
Teva Pharmaceutical Industries Ltd	Israël	Gezondheidszorg		Matig						●	

Impact op beleggerswaarde: Hoog Middelmatig Laag

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

Laag Matig Bovengemiddeld Hoog

Milestones per onderneming

Naam	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore	Thema's						
					Klimaat- verandering	Milieu- standaarden	Bedrijfs- ethiek	Mensenrechten	Arbeids- omstandigheden	Volks- gezondheid	Ondernemings- bestuur
West Fraser Timber Co Ltd	Canada	Basismaterialen		Laag							●
Yahoo Japan Corp	Japan	IT		Laag							●
 Amadeus IT Group SA	Spanje	IT		Laag							●
Anthem Inc	VS	Gezondheidszorg		Hoog							●
Bank of America Corp	VS	Financiële instellingen		Hoog							●
Boston Scientific Corp	VS	Gezondheidszorg	✓	Hoog							●
Cognizant Technology Solutions Corp	VS	IT		Laag							●
Cummins Inc	VS	Industrie		Laag							●
Discover Financial Services	VS	Financiële instellingen		Hoog							●
Eli Lilly & Co	VS	Gezondheidszorg		Laag							●
Fortive Corp	VS	Industrie		Laag							●
Gecina SA	Frankrijk	Onroerend goed		Laag							●
Glencore PLC	Zwitserland	Basismaterialen		Hoog				●			●
HP Inc	VS	IT		Laag							●
ICICI Bank Ltd	India	Financiële instellingen		Hoog							●
Invesco Ltd	VS	Financiële instellingen		Laag							●
IPG Photonics Corp	VS	IT		Hoog							●
Itau Unibanco Holding SA	Brazilië	Financiële instellingen		Laag	●						●
Kansas City Southern	VS	Industrie		Laag							●
Lincoln National Corp	VS	Financiële instellingen		Laag							●
Magnit PJSC	Rusland	Dagelijkse consumentengoederen		Hoog		●					●
Malayan Banking Bhd	Maleisië	Financiële instellingen		Laag		●					●
Marriott International Inc/MD	VS	Duurzame consumentengoederen		Hoog							●
Newell Brands Inc	VS	Duurzame consumentengoederen		Laag							●
Omnicom Group Inc	VS	Duurzame consumentengoederen		Laag							●
PepsiCo Inc	VS	Dagelijkse consumentengoederen		Laag							●
Repsol SA	Spanje	Energie		Laag							●
Sabre Corp	VS	IT		Laag							●
salesforce.com Inc	VS	IT		Laag							●
Schroders PLC	VK	Financiële instellingen		Laag							●
Southern Co/The	VS	Nutsbedrijven		Laag							●
Spirit AeroSystems Holdings Inc	VS	Industrie		Hoog							●
Tesco PLC	VK	Dagelijkse consumentengoederen		Laag				●			●
Xerox Corp	VS	IT		Laag							●

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

Laag
 Matig
 Bovengemiddeld
 Hoog

Milestones per onderneming

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Anglo American PLC	VK	Basismaterialen	✓	

Milestone:

Milestone: Informatieverschaffing faciliteiten en risico's afvalslak

Impact op beleggerswaarde:

SDG's:

Other

Omschrijving milestone:

Anglo American heeft voor het eerst totaal informatie gegeven over de afvalslakfaciliteiten van de onderneming in de wereld, inclusief de locaties, de manier waarop een afvalslakdam wordt opgebouwd, risicocategorieën etc. De onderneming reageert hiermee op de damdoorbraak bij Brumadinho en het daaropvolgende verzoek van het Investor Mining & Tailings Safety Initiative, onder voorzitterschap van de pensioenraad van de Church of England en de ethische raad van de Zweedse AP Funds. Wij zijn over dit probleem in gesprek met Anglo American en ondersteunen dit initiatief.

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
ArcelorMittal	Luxemburg	Basismaterialen	-	

Milestone:

Milestone: Publicatie klimaatverslag

Impact op beleggerswaarde:

SDG's:

13.2

Omschrijving milestone:

Heeft als direct gevolg van de contacten met aandeelhouders een klimaatverslag voor de aandeelhouders gepubliceerd. In dat verslag is ook een scenarioanalyse opgenomen, een van de aanbevelingen van de Taskforce on Climate-related Financial Disclosures. Met dit verslag kan de belegger zich een afgewogen oordeel vormen over de manier waarop de onderneming de klimaatrisico's beheerst.

Impact op beleggerswaarde:

Hoog

Middelmatig

Laag

ESG-risicoscore:

blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

Laag

Matig

Bovengemiddeld

Hoog

Milestones per onderneming

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Glencore PLC	Zwitserland	Basismaterialen	-	

Milestone:

Milestone: Informatieverschaffing faciliteiten en risico's afvalslak

Impact op beleggerswaarde:

SDG's:

Other

Omschrijving milestone:

Glencore heeft voor het eerst totaal informatie gegeven over de afvalslakfaciliteiten van de onderneming in de wereld, inclusief de locaties, de manier waarop een afvalslakdam wordt opgebouwd, risicocategorieën etc. De onderneming reageert hiermee op de damdoorbraak bij Brumadinho en het daaropvolgende verzoek van het Investor Mining & Tailings Safety Initiative, onder voorzitterschap van de pensioenraad van de Church of England en de ethische raad van de Zweedse AP Funds. Wij zijn over dit probleem in gesprek met Glencore en ondersteunen dit initiatief.

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Vivendi SA	Frankrijk	Duurzame consumenten-goederen	-	

Milestone:

Milestone: Implementatie bescherming aandeelhoudersrechten

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

Heeft verklaard dat er tijdens een overnameperiode geen uitgifte van aandelen wordt uitgevoerd. Dit is in overeenstemming met de internationale best practice voor de bescherming van de rechten van minderheidsaandeelhouders. Wij hadden eerder om deze wijziging gevraagd.

Impact op beleggerswaarde:

Hoog

Middelmatig

Laag

ESG-risicoscore:

blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

Laag

Matig

Bovengemiddeld

Hoog

Milestones per onderneming

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
AIA Group Ltd	Hong Kong	Financiële instellingen	-	

Milestone:

Milestone: Aansluiting bij de Principles for Responsible Investment

Impact op beleggerswaarde:

SDG's:

12.6

Omschrijving milestone:

Heeft zich als 'asset owner' bij de UNPRI aangesloten en geeft hiermee handen en voeten aan de toezegging om ESG-afwegingen in het besluitvormingsproces te integreren. De beleggingsrisico's worden op die manier beheerst en het beleggingsrendement op de lange termijn verbeterd.

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Allianz SE	Duitsland	Financiële instellingen	-	

Milestone:

Milestone: Verbetering informatieverstopping beloning

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

De onderneming heeft publiekelijk toegezegd in de toekomst de informatieverstopping over de prestatiedoelstelling voor korte- en langetermijnbonussen te zullen verbeteren in overeenstemming met internationale good practices. En dus konden wij bij de AVA 2019 onze steun geven aan de motie over de beloningsregeling.

Impact op beleggerswaarde:

Hoog

Middelmatig

Laag

ESG-risicoscore:

blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

Laag

Matig

Bovengemiddeld

Hoog

Milestones per onderneming

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Ameriprise Financial Inc	VS	Financiële instellingen	-	

Milestone:

Milestone: Verbetering afstemming beloning en prestaties

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

Heeft de afstemming tussen prestatie en beloning binnen het remuneratiebeleid verbeterd door het percentage van de aan executives toegekende aandelen dat aan prestatievoorwaarden moet voldoen te verhogen. Op die manier ontstaat er een betere afstemming tussen de beloning van de bedrijfstop en de prestaties van de onderneming. Vooral om die reden stemmen wij al een paar jaar tegen het voorgenoemen remuneratiebeleid van de onderneming.

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Anadarko Petroleum Corp	VS	Energie	-	

Milestone:

Milestone: Publicatie extra informatie over aanpak klimaatrisicobeheer

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

Heeft in het Climate Change Report 2018 een scenarioanalyse klimaateffecten opgenomen. In dat rapport staat nu ook een hoofdstuk waarin de stresstesten worden beschreven die de onderneming heeft uitgevoerd aan de hand van het door het Internationaal Energie Agentschap geformuleerde koolstofarme scenario. Dit is aan de orde gekomen in een aandeelhoudersmotie bij de AVA 2018, die wij hebben gesteund. Ondanks deze positieve stap richting meer transparantie over risicobeheer en de koolstofarme bestendigheid van de business, en de mate waarin het concern bestand is tegen een koolstofarme bedrijfsvoering, zitten we nog altijd met vragen over de reikwijdte van en het feitelijke effect op de bedrijfsvoering van deze exercitie in scenarioplanning.

Impact op beleggerswaarde:

Hoog

Middelmatig

Laag

ESG-risicoscore:

blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

Laag

Matig

Bovengemiddeld

Hoog

Milestones per onderneming

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Bank Mandiri Persero Tbk PT	Indonesië	Financiële instellingen	✓	

Milestone:

Milestone: Ontwikkeling raamwerk ESG-risicobeheer

Impact op beleggerswaarde:

SDG's:

12.6

Omschrijving milestone:

Heeft een vijfjarig duurzaam actieplan geformuleerd. De focus ligt daarin op de verbetering van de aanpak van ESG-risico's in kredietverlening aan ondernemingen in vier sectoren met een hoog duurzaamheidsrisico, waaronder palmolie en energie. De bank versterkt met dit plan het totale kredietrisicobeheer en beschermt daarmee de kwaliteit van de kredietportefeuille. We hebben de bank in 2010 voor het eerst op dit onderwerp aangesproken.

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Bank Mandiri Persero Tbk PT	Indonesië	Financiële instellingen	✓	

Milestone:

Milestone: Verbetering beheer en rapportage risico's gegevensveiligheid

Impact op beleggerswaarde:

SDG's:

Other

Omschrijving milestone:

Heeft het beheer van de gegevensveiligheid versterkt, niet alleen door een verbetering van de processen in de informatieveiligheid en het beheer van de gegevenskwaliteit, maar ook door het bestaande beleid en de corporate governance te vernieuwen. De onderneming heeft verder de transparantie en informatieverschaffing over cyberveiligheid in de jaarlijkse rapportages verbeterd. Wij hadden hier in onze eerdere gesprekken om gevraagd. De onderneming is hiermee beter beschermd tegen zich aandienende risico's voor de gegevensveiligheid. En beleggers kunnen de mate van voorbereidheid op cyberveiligheid beter beoordelen.

Impact op beleggerswaarde:

Hoog

Middelmatig

Laag

ESG-risicoscore:

blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

Laag

Matig

Bovengemiddeld

Hoog

Milestones per onderneming

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
BlackBerry Ltd	Canada	IT	-	

Milestone:

Milestone: Verbetering afstemming beloning en prestaties

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

Heeft de afstemming tussen prestatie en beloning binnen het remuneratiebeleid verbeterd door het percentage van de aan executives toegekende aandelen dat aan prestatievoorwaarden moet voldoen te verhogen. Op die manier ontstaat er een betere afstemming tussen de beloning van de bedrijfstop en de prestaties van de onderneming. Vooral om die reden stemmen wij al een paar jaar tegen het voorgenomen remuneratiebeleid van de onderneming.

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Commercial International Bank Egypt SAE	Egypt	Financiële instellingen	-	

Milestone:

Milestone: Benoeming twee onafhankelijke, niet-uitvoerende bestuurders

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

Heeft twee vrouwelijke, onafhankelijke, niet-uitvoerende bestuurders benoemd. In één klap is daarmee zowel de onafhankelijke vertegenwoordiging als de diversiteit verbeterd. Wij hadden al eerder gevraagd om de benoeming van meer onafhankelijke bestuursleden. Dit ten bate van een evenwichtiger en effectiever bestuur.

Impact op beleggerswaarde:

Hoog

Middelmatig

Laag

ESG-risicoscore:

blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

Laag

Matig

Bovengemiddeld

Hoog

Milestones per onderneming

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Danske Bank A/S	Denemarken	Financiële instellingen	✓	

Milestone:

Milestone: Afstand verdiende variabele beloning

Impact op beleggerswaarde:

SDG's:

16.5

Omschrijving milestone:

De raad van bestuur heeft afgezien van het recht op al eerder verdiende variabele beloning. In het licht van het witwasschandaal hadden wij eerder al aangegeven dat het weinig gepast was om bonussen aan het topmanagement uit te keren.

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
eBay Inc	VS	IT	✓	

Milestone:

Milestone: Verlaging drempel oproep buitengewone vergaderingen

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

Heeft de rechten van de aandeelhouders versterkt door de drempel waarbij een aandeelhouder een buitengewone vergadering kan beleggen te verlagen naar 20% van het aandelenkapitaal (was 25%).

Impact op beleggerswaarde:

Hoog

Middelmatig

Laag

ESG-risicoscore:

blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

Laag

Matig

Bovengemiddeld

Hoog

Milestones per onderneming

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Eli Lilly & Co	VS	Gezondheidszorg	-	
FleetCor Technologies Inc	VS	IT	-	

Milestone:

Milestone: Introductie jaarlijkse verkiezingen bestuurders

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

Heeft door middel van een zogenoemde 'declassificatie' een jaarlijkse verkiezing van het bestuur doorgevoerd. Deze jaarlijkse verkiezing versterkt de bestuursverantwoording aan de aandeelhouders. Wij hebben ons bij de jaarvergadering 2018 geschaard achter een aandeelhoudersmotie waarin om deze wijziging werd gevraagd.

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Fresenius SE & Co KGaA	Duitsland	Gezondheidszorg	-	

Milestone:

Milestone: Verbetering regeling topbeloningen

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

Heeft voor het topmanagement speciale bonussen geschrapt en de verplichting tot het aanhouden van aandelen geïntroduceerd. Hiermee is de onderneming tegemoetgekomen aan veel van de bezwaren die beleggers tegen de beloningsregeling voor de bedrijfstop hadden. Wij waren geen voorstanders van de regeling en bij de jaarvergadering 2018 was er dan ook sprake van een aanzienlijke tegenstem.

Impact op beleggerswaarde:

Hoog

Middelmatig

Laag

ESG-risicoscore:

blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

Laag

Matig

Bovengemiddeld

Hoog

Milestones per onderneming

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
George Weston Ltd	Canada	Dagelijkse consumptiegoederen	-	

Milestone:

Milestone: Verbetering afstemming beloning en prestaties

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

Heeft de afstemming tussen prestatie en beloning binnen het remuneratiebeleid verbeterd door het percentage van de aan executives toegekende aandelen dat aan prestatievoorwaarden moet voldoen te verhogen. Op die manier ontstaat er een betere afstemming tussen de beloning van de bedrijfstop en de prestaties van de onderneming.

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
George Weston Ltd	Canada	Dagelijkse consumptiegoederen	-	

Milestone:

Milestone: Introductie adviesstem beloningsregeling

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

Heeft door de invoering van een adviesstem van de aandeelhouders over de topbeloningen het verband tussen beloning en prestatie versterkt.

Impact op beleggerswaarde:

ESG-risicoscore:

blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

Milestones per onderneming

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Illumina Inc	VS	Gezondheidszorg	-	

Milestone:

Milestone: Introductie jaarlijkse verkiezingen bestuurders

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

Heeft door middel van een zogenoemde 'declassificatie' een jaarlijkse verkiezing van het bestuur doorgevoerd. Deze jaarlijkse verkiezing versterkt de bestuursverantwoording aan de aandeelhouders. Wij hebben ons bij de jaarvergadering 2018 geschaard achter een aandeelhoudersmotie waarin om deze wijziging werd gevraagd.

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Itau Unibanco Holding SA	Brazilië	Financiële instellingen	-	

Milestone:

Milestone: Verbetering verantwoorde bankpraktijken

Impact op beleggerswaarde:

SDG's:

Other

Omschrijving milestone:

Heeft een transparantiegids ontwikkeld met principes voor een heldere communicatie over de voorwaarden van producten voor particulieren (retail banking) aan potentiële en bestaande klanten. De bank heeft daarnaast de bonusstructuren geëvalueerd voor retailmedewerkers die direct met klanten te maken hebben. Daarin wordt nu ook rekening gehouden met de klanttevredenheid. Die maatregelen kunnen de bank helpen klanten te werven en te behouden.

Impact op beleggerswaarde:

Hoog

Middelmatig

Laag

ESG-risicoscore:

blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

Laag

Matig

Bovengemiddeld

Hoog

Milestones per onderneming

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Kinder Morgan Inc/DE	VS	Energie	-	

Milestone:

Milestone: Publicatie verslag duurzaamheid en klimaatverandering

Impact op beleggerswaarde:

SDG's:

Omschrijving milestone:

Heeft als reactie op een (door ons gesteunde) aandeelhoudersmotie bij de jaarvergadering 2018 voor het eerst een duurzaamheids- en speciaal klimaatrapport gepubliceerd. Duurzame rapportages helpen de onderneming om ESG-praktijken en prestaties te meten, te begrijpen en daarover te communiceren. Beleggers kunnen op hun beurt die praktijken en het potentiële effect daarvan op de waardecreatie op de lange termijn beoordelen.

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Kirkland Lake Gold Ltd	Canada	Basismaterialen	-	
Loblaw Cos Ltd	Canada	Dagelijkse consumptiegoederen	-	

Milestone:

Milestone: Introductie adviesstem beloningsregeling

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

Heeft door de invoering van een adviesstem van de aandeelhouders over de topbeloningen het verband tussen beloning en prestatie versterkt.

Impact op beleggerswaarde: Hoog Middelmatig Laag

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

 Laag Matig Bovengemiddeld Hoog

Milestones per onderneming

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Mazda Motor Corp	Japan	Duurzame consumenten-goederen	-	

Milestone:

Milestone: Bestuur voor een derde onafhankelijk

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

Na een schandaal rond de vervalsing van uitstootgegevens is de structuur van het bestuur vernieuwd. Het resultaat: een derde van de bestuurders is nu onafhankelijk.

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Middleby Corp/The	VS	Industrie	-	

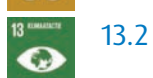
Milestone:

Milestone: Publicatie duurzaamheidsverslag

Impact op beleggerswaarde:

SDG's:

Omschrijving milestone:

Heeft als reactie op een (door ons gesteunde) aandeelhoudersmotie bij de jaarvergadering 2018 voor het eerst sinds 2009 weer een duurzaamheidsverslag gepubliceerd. Duurzame rapportages helpen de onderneming om ESG-praktijken en prestaties te meten, te begrijpen en daarover te communiceren. Beleggers kunnen op hun beurt die praktijken en het potentiële effect daarvan op de waardecreatie op de lange termijn beoordelen.

Impact op beleggerswaarde:

ESG-risicoscore:

blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

Milestones per onderneming

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Netflix Inc	VS	Duurzame consumenten-goederen	-	

Milestone:

Milestone: Invoering proxy access

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

Heeft de statuten aangepast om proxy access mogelijk te maken. Aandeelhouders die aan bepaalde criteria voldoen, kunnen nu kandidaten voordragen voor benoeming in het bestuur. Dit is een belangrijke bestuurlijke bepaling die in de meeste ontwikkelde landen bestaat maar die in de VS van oudsher op veel weerstand stuit. Wij hadden bij de jaarvergadering 2018 vóór een motie hiertoe gestemd.

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Rio Tinto Ltd	VK	Basismaterialen	-	

Milestone:

Milestone: Melding overheidscontracten

Impact op beleggerswaarde:

SDG's:

16.5

Omschrijving milestone:

Heeft de contracten en licentieovereenkomsten gepubliceerd die van toepassing zijn op de grootste mijnbouwprojecten van de onderneming in de wereld. Onze verwachting is dat dit bijdraagt aan een verantwoorde beheersing van natuurlijke hulpmiddelen en dat dit corruptie voorkomt. Wij hebben de onderneming gestimuleerd om sterkere systemen te ontwikkelen en zo de risico's van omkoping en corruptie tegen te gaan, in het bijzonder in ontwikkelingslanden.

Impact op beleggerswaarde:

Hoog

Middelmatig

Laag

ESG-risicoscore:

blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

Laag

Matig

Bovengemiddeld

Hoog

Milestones per onderneming

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Royal Dutch Shell PLC	Nederland	Energie	✓	

Milestone:

Milestone: Publicatie evaluatie brancheorganisaties

Impact op beleggerswaarde:

SDG's:

7.2

Omschrijving milestone:

Koninklijke Olie/Shell heeft voor het eerst een klimaatevaluatie voor brancheorganisaties gepubliceerd. Daarin wordt beoordeeld in hoeverre de onderneming voor wat betreft klimaatlobbying op één lijn zit met 19 belangrijke brancheorganisaties. De publicatie van zo'n verslag was een belangrijk verzoek van het Climate Action 100+ engagementinitiatief. Van belang voor energiemaatschappijen is dat ze alle activiteiten op openbaar beleidsgebied direct en indirect afstemmen op zowel de eigen klimaatstrategie als de doelstellingen van het klimaatakkoord van Parijs.

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Taiwan Semiconductor Manufacturing Co Ltd	Taiwan	IT	-	

Milestone:

Milestone: Versterking ketenbeheer

Impact op beleggerswaarde:

SDG's:

12.2

Omschrijving milestone:

Werkt nu samen met derden die controles uitvoeren op de prestaties van de belangrijkste leveranciers en de naleving van de gedragscode voor leveranciers. Wij hadden de onderneming gevraagd om controles in de keten uit te (laten) voeren, zodat de relevante duurzaamheidsrisico's en -kansen beter kunnen worden beheerst.

Impact op beleggerswaarde:

Hoog

Middelmatig

Laag

ESG-risicoscore:

blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

Laag

Matig

Bovengemiddeld

Hoog

Milestones per onderneming

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Teva Pharmaceutical Industries Ltd	Israël	Gezondheidszorg	-	
West Fraser Timber Co Ltd	Canada	Basismaterialen	-	

Milestone:

Milestone: Verbetering afstemming beloning en prestaties

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

Heeft de afstemming tussen prestatie en beloning binnen het remuneratiebeleid verbeterd door het percentage van de aan executives toegekende aandelen dat aan prestatievoorwaarden moet voldoen te verhogen. Op die manier ontstaat er een betere afstemming tussen de beloning van de bedrijfstop en de prestaties van de onderneming. Vooral om die reden stemmen wij al een paar jaar tegen het voorgenomen remuneratiebeleid van de onderneming.

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Yahoo Japan Corp	Japan	IT	-	

Milestone:

Milestone: Bestuur voor een derde onafhankelijk

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

Heeft een nieuwe onafhankelijke bestuurder benoemd. Onafhankelijke vertegenwoordiging maakt daarmee een derde van het bestuur uit. Wij hadden bij de jaarvergadering 2018 tegen bestuursleden gestemd vanwege het feit dat minder dan een derde van het bestuur onafhankelijk was.

Impact op beleggerswaarde:

Hoog

Middelmatig

Laag

ESG-risicoscore:

blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

Laag

Matig

Bovengemiddeld

Hoog

Milestones per onderneming

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Amadeus IT Group SA	Spanje	IT	-	

Milestone:

Milestone: Verbetering informatieverschaffing topbeloningen

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

De onderneming heeft voor het eerst de met de bonustoekenning samenhangende specifieke prestatiedoelstellingen bekend gemaakt. Voor een andere prestatemaatstaf werd ook het streefdoel voor het onvoorwaardelijk worden van een langetermijnbonus gemeld. Wij hadden eerder al aangedrongen op meer informatie over beloningen, zodat we bij de AVA vóór de betreffende motie konden stemmen.

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Anthem Inc	VS	Gezondheidszorg	-	

Milestone:

Milestone: Introductie jaarlijkse verkiezingen bestuurders

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

Heeft door middel van een zogenoemde 'declassificatie' een jaarlijkse verkiezing van het bestuur doorgevoerd. Deze jaarlijkse verkiezing versterkt de bestuursverantwoording aan de aandeelhouders.

Impact op beleggerswaarde:

Hoog

Middelmatig

Laag

ESG-risicoscore:

blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

Laag

Matig

Bovengemiddeld

Hoog

Milestones per onderneming

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Bank of America Corp	VS	Financiële instellingen	-	

Milestone:

Milestone: Vermindering benoemingen bestuurder met te veel bestuursfuncties

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

Wij hebben bij de jaarvergadering 2018 onze steun onthouden aan de herbenoeming van Arnold Donald in de raad van bestuur. Onze reden: het hoge aantal bestuursfuncties dat hij bekleedde. Behalve dat hij de CEO is van Carnival Inc/plc zat hij ook nog bij twee andere bedrijven als niet-uitvoerend lid in het bestuur. Wij hebben na de AVA onze zorgen hierover direct bij de 'lead director' neergelegd. De bestuurder heeft nu één van zijn twee functies als niet-uitvoerend bestuurder neergelegd. Dat betekent dat wij hem niet langer zien als iemand die te veel bestuursfuncties heeft.

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Boston Scientific Corp	VS	Gezondheidszorg	✓	

Milestone:

Milestone: Introductie gewone meerderheid-stemnorm

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

Heeft bij de benoeming van bestuurders in procedures waarin de benoeming niet wordt aangevochten het principe van een gewone meerderheid van stemmen ingevoerd. Benoeming via een meerderheid van de stemmen betekent dat de bestuurders op de steun kunnen rekenen van een meerderheid van de aandeelhouders met stemrecht, en dat ze hun functie niet alleen maar bekleden omdat ze door het bestuur zijn voorgedragen.

Impact op beleggerswaarde:

Hoog

Middelmatig

Laag

ESG-risicoscore:

blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

Laag

Matig

Bovengemiddeld

Hoog

Milestones per onderneming

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Cognizant Technology Solutions Corp	VS	IT	-	
Cummins Inc	VS	Industrie	-	

Milestone:

Milestone: Verlaging drempel oproep buitengewone vergaderingen

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

Heeft de rechten van de aandeelhouders versterkt door de drempel waarbij een aandeelhouder een buitengewone vergadering kan beleggen te verlagen naar 10% van het aandelenkapitaal (was 25%). Wij hadden bij de jaarvergadering 2018 vóór een verlaging van die drempel gestemd (aandeelhoudersmotie).

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Discover Financial Services	VS	Financiële instellingen	-	
Eli Lilly & Co	VS	Gezondheidszorg	-	

Milestone:

Milestone: Afschaffing bepalingen supermeerderheid

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

Heeft de rechten van de aandeelhouders versterkt door het vereiste van de 'supermeerderheid' te laten vallen. Die bepaling kan in de praktijk als beschermingsmechanisme fungeren.

Impact op beleggerswaarde:

Hoog

Middelmatig

Laag

ESG-risicoscore:

blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

Laag

Matig

Bovengemiddeld

Hoog

Milestones per onderneming

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Fortive Corp	VS	Industrie	-	

Milestone:

Milestone: Afschaffing bepalingen supermeerderheid

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

Heeft de rechten van de aandeelhouders versterkt door het voorstel om de eis van de 'supermeerderheid' te laten vallen. Die bepaling kan in de praktijk als beschermingsmechanisme fungeren.

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Gecina SA	Frankrijk	Onroerend goed	-	

Milestone:

Milestone: Oplossing problematische afspraken niet-uitvoerende bestuurder

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

Heeft een consultancy-overeenkomst met een niet-uitvoerende bestuurder beëindigd. De onafhankelijkheid van de bestuurder liep daardoor gevaar. Wij hadden bij de jaarvergadering tegen die directeur gestemd.

Impact op beleggerswaarde:

Hoog

Middelmatig

Laag

ESG-risicoscore:

blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

Laag

Matig

Bovengemiddeld

Hoog

Milestones per onderneming

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Glencore PLC	Zwitserland	Basismaterialen	-	

Milestone:

Milestone: Publicatie eerste aparte mensenrechtenrapport

Impact op beleggerswaarde:

SDG's:

Other

Omschrijving milestone:

Glencore heeft voor het eerst een apart mensenrechtenrapport gepubliceerd. In dat rapport staat een diepgravender analyse plus onderverdeling van de klachten die de onderneming vanuit en over alle bedrijfsactiviteiten in de wereld heeft ontvangen. Aan de orde komen onder andere arbeidsrechten, veiligheid, gezondheid en veiligheid (arbo), zekerheid, ongelijkheid en water. Behalve dat het bestaande klachtenmechanisme en het huidige risicobeheersysteem in detail worden besproken, heeft Glencore ook de prioriteitsgebieden voor verbetering aangegeven.

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
HP Inc	VS	IT	-	

Milestone:

Milestone: Verlaging drempel oproep buitengewone vergaderingen

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

Heeft de rechten van de aandeelhouders versterkt door de drempel waarbij een aandeelhouder een buitengewone vergadering kan beleggen te verlagen naar 10% van het aandelenkapitaal (was 25%). Wij hadden bij de AVA 2018 onze steun gegeven aan een motie waarin de aandeelhouders vroegen om de invoering van schriftelijke toestemming. Die motie kreeg de meerderheid van de aandeelhouders mee. Na overleg vond de onderneming het gepaster om deze drempel te verlagen. Wij vinden dit meer een versterking van de rechten van de aandeelhouders dan de invoering van schriftelijke toestemming.

Impact op beleggerswaarde:

Hoog

Middelmatig

Laag

ESG-risicoscore:

blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

Laag

Matig

Bovengemiddeld

Hoog

Milestones per onderneming

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
ICICI Bank Ltd	India	Financiële instellingen	-	

Milestone:

Milestone: Meer vrouwen in het bestuur

Impact op beleggerswaarde:

SDG's:

5.5

Omschrijving milestone:

Heeft het percentage vrouwen in het bestuur verhoogd. Dat kan volgens ons een verbetering van de bestuurseffectiviteit opleveren. We hebben de bank al eerder aangesproken om verder te gaan dan de precieze eisen van de toezichthouder en om meer vrouwen in het bestuur te benoemen.

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Invesco Ltd	VS	Financiële instellingen	-	

Milestone:

Milestone: Afschaffing bepalingen supermeerderheid

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

Heeft de rechten van de aandeelhouders versterkt door het vereiste van de 'supermeerderheid' te laten vallen. Die bepaling kan in de praktijk als beschermingsmechanisme fungeren. Wij hebben bij de jaarvergadering 2018 gestemd voor een aandeelhoudersmotie waarin om deze wijziging werd gevraagd.

Impact op beleggerswaarde:

Hoog

Middelmatig

Laag

ESG-risicoscore:

blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

Laag

Matig

Bovengemiddeld

Hoog

Milestones per onderneming

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
IPG Photonics Corp	VS	IT	-	

Milestone:

Milestone: Introductie gewone meerderheid-stemnorm

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

Heeft bij de benoeming van bestuurders in procedures waarin de benoeming niet wordt aangevochten het principe van een gewone meerderheid van stemmen ingevoerd.

Benoeming via een meerderheid van de stemmen betekent dat de bestuurders op de steun kunnen rekenen van een meerderheid van de aandeelhouders met stemrecht, en dat ze hun functie niet alleen maar bekleden omdat ze door het bestuur zijn voorgedragen.

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
IPG Photonics Corp	VS	IT	-	

Milestone:

Milestone: Invoering proxy access

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

Heeft de statuten aangepast om proxy access mogelijk te maken. Aandeelhouders die aan bepaalde criteria voldoen, kunnen nu kandidaten voordragen voor benoeming in het bestuur. Dit is een belangrijke bestuurlijke bepaling die in de meeste ontwikkelde landen bestaat maar die in de VS van oudsher op veel weerstand stuit. Wij stimuleren de invoering van proxy access door middel van het stembeleid dat we in de regio voeren.

Impact op beleggerswaarde:

Hoog

Middelmatig

Laag

ESG-risicoscore:

blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

Laag

Matig

Bovengemiddeld

Hoog

Milestones per onderneming

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Itau Unibanco Holding SA	Brazilië	Financiële instellingen	-	

Milestone:

Milestone: Signalering kansen klimaatfinanciering

Impact op beleggerswaarde:

SDG's:

Other

Omschrijving milestone:

Ontplooit initiatieven waardoor er meer financiering bij activiteiten terecht moet komen die positieve maatschappelijke en milieueffecten moeten opleveren, hoofdzakelijk in verband met de overgang naar een koolstofarme economie. We hebben de bank gestimuleerd om in te spelen op dit soort kansen door bijvoorbeeld milieukrediet aan te bieden en ondernemingen te helpen om groene obligaties uit te geven.

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Kansas City Southern	VS	Industrie	-	
Lincoln National Corp	VS	Financiële instellingen	-	

Milestone:

Milestone: Verlaging drempel oproep buitengewone vergaderingen

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

Heeft de rechten van de aandeelhouders versterkt door de drempel waarbij een aandeelhouder een buitengewone vergadering kan beleggen te verlagen naar 10% van het aandelenkapitaal (was 25%). Wij hadden bij de jaarvergadering 2018 vóór een verlaging van die drempel gestemd (aandeelhoudersmotie).

Impact op beleggerswaarde:

Hoog

Middelmatig

Laag

ESG-risicoscore:

blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

Laag

Matig

Bovengemiddeld

Hoog

Milestones per onderneming

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Magnit PJSC	Rusland	Dagelijkse consumptiegoederen	-	

Milestone:

Milestone: Verbetering beheersing en informatieverschaffing duurzaamheid

Impact op beleggerswaarde:

SDG's:

12.6

Omschrijving milestone:

Heeft voor het eerst het energie- en waterverbruik gemeten en gerapporteerd, naast maatstaven voor energie-intensiteit. Over initiatieven die de energie-efficiëntie moeten verbeteren, is ook gerapporteerd. Aan de hand van deze maatstaven kan de belegger beoordelen in welke mate de onderneming is blootgesteld aan en hoe deze de risico's en potentieel hogere kosten van het verbruik van natuurlijke hulpbronnen beheerst.

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Malayan Banking Bhd	Maleisië	Financiële instellingen	-	

Milestone:

Milestone: Publicatie samenvatting ESG-beleid

Impact op beleggerswaarde:

SDG's:

13.a

Omschrijving milestone:

De onderneming heeft toegezegd een samenvatting van het aanwezige duurzaamheidsbeleid te zullen publiceren. In dat beleid wordt geschetst waarom en hoe ESG-problemen in de due diligence voor kredietrisico worden verwerkt. Een en ander wordt beschreven in het komende duurzaamheidsverslag 2019. Wij hebben aan dit onderwerp in onze engagementgesprekken veel aandacht besteed en gewezen op voorbeelden van internationale best practices.

Impact op beleggerswaarde:

Hoog

Middelmatig

Laag

ESG-risicoscore:

blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

Laag

Matig

Bovengemiddeld

Hoog

Milestones per onderneming

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Marriott International Inc/MD	VS	Duurzame consumenten-goederen	-	

Milestone:

Milestone: Afschaffing bepalingen supermeerderheid

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

Heeft de rechten van de aandeelhouders versterkt door het vereiste van de 'supermeerderheid' te laten vallen. Die bepaling kan in de praktijk als beschermingsmechanisme fungeren. Wij hebben bij de jaarvergadering 2018 gestemd voor een aandeelhoudersmotie waarin om deze wijziging werd gevraagd.

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Newell Brands Inc	VS	Duurzame consumenten-goederen	-	

Milestone:

Milestone: Introductie bevoegdheid tot handelen na schriftelijke kennisgeving

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

Heeft ingestemd met de bevoegdheid tot handelen na schriftelijke kennisgeving. Dit is een garantie dat de aandeelhouders ook buiten de gebruikelijke jaarvergaderingscyclus belangrijke zaken kunnen aankaarten en strategische keuzes kunnen beïnvloeden. Wij hadden ons bij de AVA 2018 geschaard achter een aandeelhoudersmotie hierover.

Impact op beleggerswaarde:

Hoog

Middelmatig

Laag

ESG-risicoscore:

blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

Laag

Matig

Bovengemiddeld

Hoog

Milestones per onderneming

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Omnicom Group Inc	VS	Duurzame consumenten-goederen	-	

Milestone:

Milestone: Verlaging drempel oproep buitengewone vergaderingen

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

Heeft de rechten van de aandeelhouders versterkt door de drempel waarbij een aandeelhouder een buitengewone vergadering kan beleggen te verlagen naar 10% van het aandelenkapitaal (was 25%). Wij hadden bij de jaarvergadering 2018 vóór een verlaging van die drempel gestemd (aandeelhoudersmotie).

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
PepsiCo Inc	VS	Dagelijkse consumenten-goederen	-	

Milestone:

Milestone: Afschaffing bepalingen supermeerderheid

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

Heeft de rechten van de aandeelhouders versterkt door het vereiste van de 'supermeerderheid' te laten vallen. Die bepaling kan in de praktijk als beschermingsmechanisme fungeren.

Impact op beleggerswaarde:

Hoog

Middelmatig

Laag

ESG-risicoscore:

blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

Laag

Matig

Bovengemiddeld

Hoog

Milestones per onderneming

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Repsol SA	Spanje	Energie	-	

Milestone:

Milestone: Verbetering informatieverschaffing topbeloningen

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

Heeft in overeenstemming met internationale good practices de prestatie maatstaven en daarmee samenhangende doelstellingen voor korte- en langetermijnbonussen bekendgemaakt. Bij eerdere jaarvergaderingen hadden wij vanwege de slechte informatieverstopping onze steun onthouden aan de topbeloningsregeling.

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Sabre Corp	VS	IT	-	

Milestone:

Milestone: Afschaffing bepalingen supermeerderheid

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

De rechten van de aandeelhouders zijn versterkt door een motie van de onderneming om het vereiste van de 'supermeerderheid' te laten vallen. Die bepaling fungeert als beschermingsmechanisme.

Impact op beleggerswaarde: Hoog Middelmatig Laag

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

 Laag Matig Bovengemiddeld Hoog

Milestones per onderneming

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
salesforce.com Inc	VS	IT	-	

Milestone:

Milestone: Afschaffing bepalingen supermeerderheid

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

Heeft de rechten van de aandeelhouders versterkt door het vereiste van de 'supermeerderheid' te laten vallen. Die bepaling kan in de praktijk als beschermingsmechanisme fungeren. Wij hebben bij de jaarvergadering 2018 gestemd voor een aandeelhoudersmotie waarin om deze wijziging werd gevraagd.

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Schroders PLC	VK	Financiële instellingen	-	

Milestone:

Milestone: Verbetering diversiteit bestuur

Impact op beleggerswaarde:

SDG's:

5.5

Omschrijving milestone:

Heeft de vertegenwoordiging van vrouwen op bestuursniveau aanzienlijk verbeterd. Daarover waren wij het engagement aangegaan. De discussies in en de effectiviteit van het bestuur kunnen hier uiteindelijk beter van worden.

Impact op beleggerswaarde:

Hoog

Middelmatig

Laag

ESG-risicoscore:

blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

Laag

Matig

Bovengemiddeld

Hoog

Milestones per onderneming

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Southern Co/The	VS	Nutsbedrijven	-	

Milestone:

Milestone: Afschaffing bepalingen supermeerderheid

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

De rechten van de aandeelhouders zijn versterkt door een motie van de onderneming om het vereiste van de 'supermeerderheid' te laten vallen. Die bepaling fungeert als beschermingsmechanisme.

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Spirit AeroSystems Holdings Inc	VS	Industrie	-	

Milestone:

Milestone: Verlaging drempel oproep buitengewone vergaderingen

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

Heeft de rechten van de aandeelhouders versterkt door de drempel waarbij een aandeelhouder een buitengewone vergadering kan beleggen te verlagen naar 10% van het aandelenkapitaal (was 25%). Wij hadden bij de jaarvergadering 2018 vóór een verlaging van die drempel gestemd (aandeelhoudersmotie).

Impact op beleggerswaarde:

Hoog

Middelmatig

Laag

ESG-risicoscore:

blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

Laag

Matig

Bovengemiddeld

Hoog

Milestones per onderneming

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Tesco PLC	VK	Dagelijkse consumptiegoederen	-	

Milestone:

Milestone: Versterking informatieverschaffing personeel (WDI)

Impact op beleggerswaarde:

SDG's:

1.1

Omschrijving milestone:

Heeft toegezegd om (voor het eerst) de jaarlijkse enquête van het Workforce Disclosure Initiative te beantwoorden. Het WDI is een multi-stakeholder initiatief dat streeft naar een verbetering van de informatie over personeel. Dat maakt het makkelijk voor de belegger om arbeidsinitiatieven op waarde te schatten en een onderneming op specifieke onderwerpen aan te spreken. Het WDI stuurt sinds 2017 jaarlijks de enquête uit. Deze toezegging is een goede eerste stap in de richting van sterkere informatieversting en beter personeelsmanagement.

Onderneming	Land	Sector	Prioriteitsbedrijf	ESG-risicoscore
Xerox Corp	VS	IT	-	

Milestone:

Milestone: Afschaffing bepalingen supermeerderheid

Impact op beleggerswaarde:

Omschrijving milestone:

Heeft de rechten van de aandeelhouders versterkt door het voorstel van de onderneming om de eis van de 'supermeerderheid' te laten vallen. Die bepaling fungeert als beschermingsmechanisme.

Impact op beleggerswaarde:

Hoog

Middelmatig

Laag

ESG-risicoscore:

blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

Laag

Matig

Bovengemiddeld

Hoog

Bijlage: Viewpoints 2019

April

- International Corporate Governance Network

Mei

- Is duurzame palmolie eigenlijk wel mogelijk?

Uitsluitend voor professionele beleggers

ESG Viewpoint

Mei 2019

Is duurzame palmolie eigenlijk wel mogelijk?

Uitsluitend voor professionele beleggers

ESG Viewpoint

April 2019

International Corporate Governance Network

Wij hebben deelgenomen aan de International Corporate Governance Network 'ICGN' conferentie in Amsterdam, een tweedaags evenement dat werd bijgewoond door meer dan 300 afgevaardigden uit 23 regio's.

Het ICGN is internationaal toonaangevend in het bevorderen van best practice in corporate governance en van stevige relatie met beleggers. De leden, die gezamenlijk meer dan 34 miljard dollar aan activa vertegenwoordigen, kunnen samen een goede governance raar te krijgen en te verscherpen op de lange termijn te bevorderen en de rechten van de aandeelhouders te beschermen.

Elke keer er een belangrijke focus was op transparantie, maar er is de discussie ook aandacht besteed aan het mondiale corporate governance-landschap. De meeste panelen beheldden innovatieve concepten rond de impact van technologie op onze besluitvorming en de manieren waarop belanghebbenden hier op reageren.

De mogelijkheid om met wetenschappelijke big data de transparantie van bedrijfsprestaties te vergroten en hiermee de besluitvorming van het management en de raad van bestuur te ondersteunen was een van de belangrijkste thema's.

Uitnodigend zal het wettelijke gebruik van kunstmatige intelligentie afzetten uitgangspunt met zich meebrengen, maar sommige asset managers maken er operationeel al gebruik van. Het is duidelijk een veld van tijd, voordat het gebruik van de soort tools steeds vaker zal voorkomen.

Aandeelhouders en belanghebbenden: het aanmoedigen van de dialoog

De conferentie begon met een paneldiscussie over het verbeteren van de communicatie tussen aandeelhouders en andere belanghebbenden. Dit betrouwt onder meer een sprong naar meer transparantie in de vorm van een verplichting om ondernemingen en reguleerders van actief te verduidelijken te maken met een zij weggeven. Daarnaast besprak men ook milieubemoeienissen voor een op verbetering gericht manier van engagement, zoals aandelenopkopen over inhoudelijke kwesties en gezamenlijke engagement. Aandelen of binnen groepen verschillende dilemma's kunnen bestaan, is het belangrijk om engagement te zien als een manier om zorgen bespreekbaar te maken, maar waarmee men ook inzichten kan krijgen in het standpunt van andere partijen.

Contact

Yoshika Elliott
Associate Analyst
Responsible Investment

contact

institutional@bmo.com
+31 (0)20 562 3758
institutional@bmo.com
bmoeng.nl
bmo-global-asset-management
Nieuwland

BMO Global Asset Management

... is slechts bij de roep veld- en en dit vaak

of van de genere dial in de EIC om de vs doen Elizabeth waren een brief geslaagd te worden en meerzake: ontboosing

of van de sector is wordt met enige in uitgangspunten in de uitgangspunten het

en is naar 50% productie van palmolie genoemd

Beleef van de veld- en. Schalen in de bestaande te

ingrijp te regulerend, bestuurszorg

ik nemen als veld.

http://www.bmo.com

Vervolg

Contact

BMO Global Asset Management - Nederland

 020-582 3000

 infol@bmogam.com

 bmogam.nl